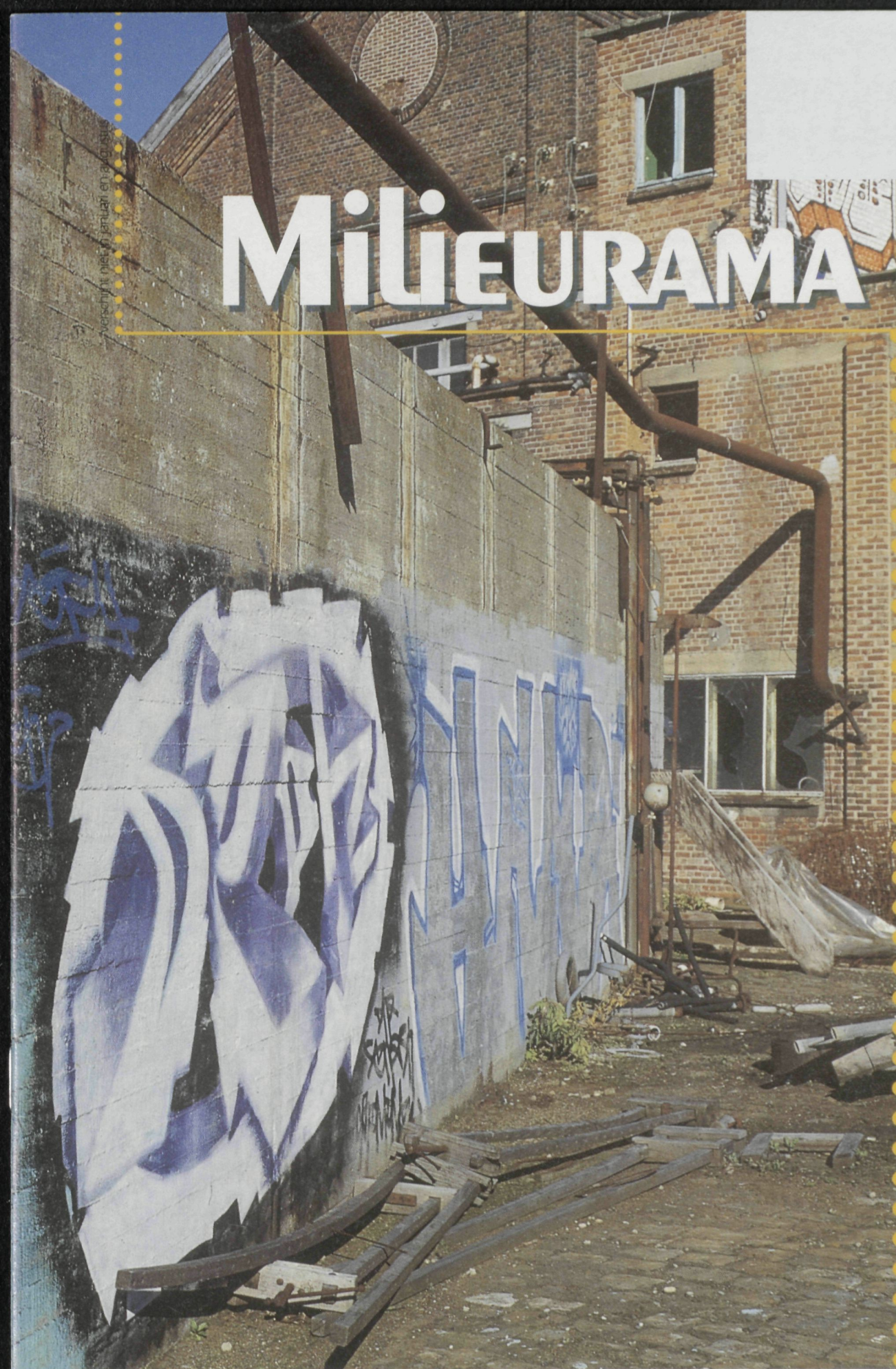

verschijnt niet in januari en augustus

MilieuRAMA

Afgiftekantoor
Brussel X

nummer 11
november 1999

**Maandblad
van
Bond
Beter Leefmilieu**

Redactie en administratie:
Twee kerkenstraat 47,
B-1000 Brussel
Tel.: 02/282.17.20 - Fax: 02/230.53.89

- HET VLAAMSE ROMMELHOK: RUIMTELIJKE ORDENING ONDER MINISTER VAN MECHLEN.
- VLAAMS BOUWMEESTER bOb VAN REETH OVER DUURZAME STEDENBOUW.
- ROOFVOGELVERVOLGING STRENGER BESTRAFFEN.
- RATIONELE BEGLAZING VAN JE WONING.
- KRITISCHE BLIK OP DE VERDERE LIBERALISERING VAN DE WERELDHANDEL.

Inhoud

Commentaar

2

Een nieuwe regering, een nieuw beleid?

Omslagverhaal

3-7

Ruimtelijke ordening terug naar af.

Interview

8-11

Vlaams Bouwmeester bOb Van Reeth.

Wet en Mina

12

Nieuwe wet burgerlijke aansprakelijkheid.

Boek en Milieu

14-15

Boeken en tijdschriften netjes op een rijtje

Roofvogelvervolg

16-17

Vogelbescherming Vlaanderen vraagt strengere bestraffing

Ecotips

18-19

Rationele beglazing van je woonhuis.

Frontlijn

20-21

De milieubeweging liet de voorbije weken van zich spreken ...

Flitsen

24

Korte berichten van het milieufront

Internationaal

26-29

De pletwals van de liberalisering.

Puzzelen

30

Haal dat prijzenpakket in huis!

Ledenblad

31

Nieuws uit de milieubeweging ...

amsab

Instituut voor
Sociale Geschiedenis

MTSK 846

Het rommelhok
van Vlaanderen: minister
Van Mechelen draait de klok
in verband met ruimtelijke
ordening terug.

(dia voorkaft:
Luc Verhaegen)

C O M M E N T A A R

Een nieuwe regering, een nieuw beleid?

Vlaanderen is vandaag hét type-voorbeeld van een regio waar de wanordelijke inrichting van de leefomgeving een hoogtepunt heeft bereikt. Een eindeloze sliert lintbebouwing langs het dichtste weggennet van Europa, zonevreemde bedrijven en woningen die over gans Vlaanderen zijn uitgestrooid, leeglopende steden, aangetaste bossen, versnipperde natuurgebieden, verkavelde land-schappen, monotone landbouwgebieden vol maïs, bouwovertre-dingen in elke gemeente, ...

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen was een eerste stap in een andere richting. Zal ook de nieuwe paars-groene regering op dezelfde weg doorgaan? Tot nu toe is daar helaas niet veel te merken! Integendeel, de signalen die deze regering terzake geeft zijn dubbelzinnig en zwak. Eerst werden de gedwongen afbraken van bouwovertreddingen voorlopig stilgelegd, vervolgens werd het nieuwe decreet ruimtelijke ordening uitgesteld, daarna kreeg Domo - het vroegere Eurantex - de mogelijkheid om uit te breiden in landbouwzone. Tenslotte liet minister Van Mechelen een bal-lonnetje op over individuele BPA's van en voor zonevreemde bedrijven en vindt de nieuwe minister ook het Structuurplan zelf te stroef voor onze economische vooruitgang ... Is dit de beloofde vernieuwing van deze regering, die zou opkomen voor de kwali-teit van het leven?

Erik Grietens

C O L O F O N

Milieurama

19de jaargang - Maandblad van
Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw

Redactie en Administratie

Bond Beter Leefmilieu
Twekerkenstraat 47 - 1000 Brussel
Tel. 02/282.17.20 - Fax. 02/230.53.89.
email: hostmaster@bblv.be
http://www.ecomarkt.net/bbl/

Abonnementen

80 frank (los nummer),
750 frank (jaarabonnement),
1.500 frank (steunabonnement),
1.500 (abonnement buitenland).
Betaling kan op rekeningnummer
001-1475409-18 van Bond Beter
Leefmilieu vzw.

Combi-Abonnementen

Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu
kunnen hun leden een uiterst voordelig
combi-abonnement van Milieurama aan-
bieden. Geïnteresseerd? Neem vandaag nog
contact op met het BBL-secretariaat.

Hoofdredacteur en

Verantwoordelijke Uitgever

Lieve Grauls,
Twekerkenstraat 47, 1000 Brussel

Eindredacteur

Davy Polle Paulus

Werken mee aan dit nummer:

Stefaan Claeys, Charles De Buyser, Lieve Grauls,
Erik Grietens, Danny Jacobs, Martine Langen,
Bea Lootens, Bart Martens, Dirk Serneels,
Sandra Van Aerschoot, Jo Van Assche,
Johan Vandewalle, Saar Van Hauwermeiren,
Jan Vanherk, Set Van Houdt,
Dirk Van Regenmortel, Davy Polle Paulus,
Peter Kefelers, Johan Niemegeers

Foto's

Frans Geys, Luc Verhaegen, BBL-archief

Vormgeving en druk

VUMpress

Copyright

Overname van artikels wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

Advertenties

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de
inhoud van de opgenomen advertentie.

Papier

Milieurama wordt (uiteraard) gedrukt op
niet-gebleekt kringlooppapier, de kaft is
niet-chloorgebleekt. Gooi deze Milieurama
niet zomaar weg! Geef hem door aan
vrienden of geïnteresseerden. Volledig uit-
gelezen? Geef Milieurama dan een plaatsje
bij het oud papier!

Nieuwe hanen, nieuwe (illegale) kippenhokken ...

Ruimtelijke ordening terug naar af?

Begin november verklaarde Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, Dirk Van Mechelen, dat het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) te stroef is op gebied van ontwikkeling van nieuwe bedrijvenczones. Minister Van Mechelen vraagt dat het RSV daarom wordt bijgestuurd. De minister vindt ook dat voor zonevreemde bedrijven aparte BPA's kunnen worden opgemaakt. Eerder dit jaar werden reeds de gedwongen afbraken van bouwvoertredingen voorlopig stilgelegd. Ondertussen keurde de regering de uitbreiding van het beruchte Eurantex goed en worden permanent bewoonde weekendverblijven geregulariseerd naar recreatief woongebied ...

Gaat onze ruimtelijke ordening terug naar het betonnen tijdperk?

Toen de vorige regering onder minister Baldewijns het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) goedkeurde, was dat voor Vlaanderen een echte trendbreuk. Dit RSV moet van Vlaanderen opnieuw een aantrekkelijke regio maken, met vitale steden en mooie open ruimtes. Gedaan dus met lintbebouwing en het versnipperen van open ruimte. Wonen in de stad en in de dorpskernen moet opnieuw aantrekkelijk worden. Nieuwe bedrijvenczones worden ontwikkeld aansluitend bij de reeds bebouwde omgeving. Tegelijk zou gezorgd worden voor de uitbouw van een samenhangende, natuurlijke structuur en zouden nieuwe bossen rond de steden worden aangeplant.

Volgens minister van Mechelen is dit Structuurplan echter te stroef op gebied van nieuwe bedrijventerreinen en dreigt het de economische dynamiek te fnuiken. Het hoofdstuk "Gebieden voor economische activiteiten" in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, voorziet nochtans 10.000 hectare aan bijkomende bedrijvenczones in Vlaanderen, opgesplitst in 6.000 hectare effectieve bedrijfsterreinen en 4.000 hectare reservezones. Deze reservegebieden kunnen maar aangesneden worden als de ruimte op de effectieve zones voor de helft is ingenomen.

Deze 10.000 hectare is op zich al zéér ruim. Volgens de behoefte-ramingen die in het informatief deel van het RSV (de wetenschappelijke onderbouw van het plan) zijn opgenomen, is 5.000 hectare aan nieuwe bedrijfsruimten voldoende om de economische groei op te vangen. Bij deze berekeningen werden drie prognoses in kaart gebracht: een minimale prognose, die uitgaat van een verdere groei van de dienstensector en uitkomt bij 3.300 hectare nieuwe bedrijvenczones, een maximale prognose, zonder verdere groei van de dienstensector, die uitkomt op 9.200 hectare en een tussenprognose die uitkomt op 5.400 hectare. Deze tussenprognose wordt volgens het informatief deel van het RSV als meest realistisch aanzien. Bij de uiteindelijke goedkeuring van het RSV door de vorige regering werd onder druk van economische lobbygroepen echter vastgelegd dat er 10.000 ha nieuwe bedrijventerreinen kunnen bijkomen. Dit was duidelijk een politieke beslissing, die hoegenaamd niet overeenstemt met de wetenschappelijke studies die aan de grondslag van het RSV liggen.

Milieubeweging vraagt zuiniger ruimtegebruik

Naast de discussie over hectaren is het voor de milieubeweging overduidelijk dat dringend werk moet gemaakt worden van een optimaler gebruik van de ruimte op bedrijvenczones. Vandaag wordt op een doorsnee bedrijventerrein in Vlaanderen vaak nog niet de helft van de ruimte op een bedrijventerrein ook effectief gebruikt als bedrijfsoppervlakte. Dat komt omdat te veel bedrijven worden opgetrokken in één enkele bouwlaag, met een aparte parking bij elk bedrijf, daarrond nutteloze grasvelden, ...

Voorbeelden uit Nederland tonen aan dat het perfect mogelijk is om dezelfde economische activiteiten te ontwikkelen op veel minder ruimte. Door te bouwen in meerdere bouwlagen kan al heel wat ruimte worden uitgespaard. Door voorzieningen zoals parkeerplaatsen, laad- en loszones, watervoorraden, ... gemeenschappelijk te voorzien, kan een bedrijfskavel ook volledig gebruikt worden voor de eigenlijke bedrijfsactiviteiten. De Nederlandse overheid heeft voor de volgende vier jaar 1 miljard BEF vastgelegd om dit soort maatregelen te stimuleren. Als ook

Verloren ruimte op het industrieterrein 'De Bruwaan'

**"Bos is meer
dan bomen
alleen"**

Stadsbos versus Stadsbos

Roeselare, het hart van West-Vlaanderen, sluit aan bij de regio Kortrijk en dus ook bij het 'Texas van Vlaanderen'. Economisch gaat het dan wel goed, maar er wordt steeds meer beslag gelegd op de open ruimte door industrie en bewoning. Wat betreft open ruimte, natuur en groen is de regio dan ook een zwart gat in Vlaanderen. De toenemende bewoningsgraad zorgt voor een zeer zware recreatiedruk op de weinige bossen rond Roeselare, zoals het Sterrebos (20 ha), dat eerder een park is bij een schitterend historisch kasteel. Helaas is dit park ook al haar verbindingen met de omgeving kwijtgeraakt. Villaparken en en Rijksweg omsluiten nu het gebied.

Reeds een achttal jaren bestaat er een Algemeen Plan van Aanleg (APA) voor Roeselare. Hierop is een bosuitbreidingsgebied getekend, waarvan het waterrijke natuurreserveaat 'de Kleiputten' (4 ha) de

kern uitmaakt. Het grootste gedeelte van deze uitbreiding zal zich situeren op de opgevolde kleiputten die momenteel dienst doen als een klasse II-stort. Een situatie die nog tientallen jaren kan aanslepen. In dezelfde omgeving komt na een BPA-wijziging een 'milieuboerderij' van ongeveer 7ha.

Leefmilieu Roeselare vzw, koepelorganisatie van alle Roeselaarse natuur- en milieuverenigingen en lid van BBL, vindt dat de stad Roeselare haar stadsbos zeer minimalistisch ingekleurd heeft. Van de vroeger zo natuurrijke kleiputten blijft haast niets over, de bosuitbreiding op het stort is een werk van zeer lange adem en dit bos zal meer dan waarschijnlijk nooit tot een volwaardig bos uitgroeien door de onzorgvuldige afdekking van het stort met een kleilaag, de methaanuitstoot van de bodem en verschuivingen van het oppervlak.

Samen met nog ruim twintig andere organisaties en verenigingen heeft Leefmilieu Roeselare vzw het project "de Groene Long" uitgewerkt. In dit ruime bosproject van 200 ha vormen natuur, recreatie en gedeeltelijk ook landbouw één geheel. Hiervoor werden ook twee oude spoorwegbeddingen, de vallei van de Babillebeek en zelfs kleine bosfragmenten in Moorslede geïntegreerd in het plan. Wandel-, fiets- en ruiterroutes doorkruisen het gebied en rusten kan onder andere op hooi- en ligweiden langs de Babillebeek. Ook de lokale horeca is betrokken. Stadsbossen moeten immers meer zijn dan bomen en vragen dus een geïntegreerde aanpak van de ruimte.

**Leefmilieu Roeselare vzw,
Ijzerstraat 2, 8800 Roeselare,
tel. 051/20.45.96**

Er is nog plaats genoeg op bestaande bedrijventerreinen.

in Vlaanderen werk wordt gemaakt van deze ruimtebesparende mogelijkheden, kan de 6.000 hectare nieuwe bedrijfsruimte die als effectieve oppervlakte in het RSV voorzien is, ook ruimschoots volstaan voor de volgende jaren. Bovendien heeft ook de economische sector zelf voordeel bij een optimaler gebruik van de ruimte. Er kan immers bespaard worden op de aankoop van dure bedrijfsgrond, terwijl het aanbod aan ruimte zal toenemen en de prijzen daardoor zullen dalen.

Daarnaast is er in Vlaanderen nog een ruime hoeveelheid aan bedrijventerreinen voorhanden die nu niet gebruikt wordt omwille van bodemverontreiniging. Zoals ook voorzien is in het Vlaams regeerakkoord, moet dringend werk gemaakt worden van een versnelde bodemsanering. Op deze wijze kan de inpalming van heel wat open ruimte door bedrijvenzones eveneens beperkt worden en zal de behoefte aan nieuwe bedrijventerreinen verder afnemen.

Eurantex mag uitbreiden, Utextbel ook

Eind oktober werd de herziening van het gewestplan Oudenaarde, opgestart door de vorige regering, definitief goedgekeurd door de huidige regering. Dit is tegelijk goed en slecht nieuws. Het goede nieuws is dat hiermee heel wat waardevolle natuurgebieden een betere bescherming krijgen. Het gaat daarbij in de eerste plaats om natuurgebieden in de valleigebieden van de Bovenschelde, de Leie en de Zwalm. Een belangrijke wijziging is bijvoorbeeld de omzetting van de 'Rytmeersen' van industrie- naar groengebied. In de Vlaamse Ardennen wordt de bosstructuur versterkt, met onder meer een betere bescherming voor het 'Bos t'Ename'. In totaal komen er door deze wijziging ongeveer 750 ha natuurgebied en 250 ha bosgebied bij op dit gewestplan.

Het slechte nieuws is dat Domo (het vroegere Eurantex) haar bedrijf mag uitbreiden in een landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Eurantex is in de loop der tijd uitgegroeid tot hét symbool van een bedrijf dat het niet al te nauw neemt met de

Domo (het vroegere Eurantex) mag van de minister uitbreiden ten koste van een waardevol landschap.

Zonevreemd transportbedrijf te Mechelen. De vrachtwagens rijden af en aan tussen de omliggende bewoning.

bestaande wetten en reglementen. In het verleden heeft het bedrijf meermaals geprobeerd om uit te breiden en werden verschillende overtredingen begaan. De plaatselijke actiegroep, het Boterstraat Actiecomité, heeft tegen die vroegere uitbreidingsplannen heel wat procedures opgestart bij de Raad van State en ook allemaal gewonnen. De huidige uitbreiding is des te erger omdat het bedrijf eigenlijk helemaal geen behoefte meer heeft aan een uitbreiding in Oudenaarde! Het bedrijf plant immers een groot distributiecentrum in Sint-Niklaas en een nieuw magazijn in de Gentse haven, dat volgens een vroegere persmededeling van het bedrijf bedoeld is als alternatief voor een nieuw magazijn in Oudenaarde. Bovendien is Domo een typevoorbeeld van een bedrijf dat veel zuiniger kan omgaan met zijn beschikbare ruimte. Zo zijn de gebouwen van de onderneming bijna volledig opgetrokken in één enkele bouwlaag, met daarrond een ruime parking en nutteloze grasvelden. Met enige creativiteit zou Domo evengoed kunnen uitbreiden op de bestaande locatie.

Een tweede probleembedrijf dat mag uitbreiden, ligt in een woonbuurt te Ronse. Het gaat om Utextbel, eveneens een textielbedrijf. Het is een bedrijf dat veel hinder veroorzaakt in de onmiddellijke omgeving. Zo zorgt dit bedrijf voor luchtverontreiniging, waterbezoedeling van de Molenbeek, trillingen, geluidsoverlast, stankhinder en vooral sterk storend zwaar vrachtverkeer in de smalle woonstraten. Zelfs indien sterk doorgedreven milieumaatregelen zouden worden opgelegd aan het bedrijf - wat weinig waarschijnlijk is -, zal het ruimtelijk probleem van de verkeersoverlast blijven bestaan.

Ieder zonevreemd bedrijf een eigen BPA?

Een ander heet hangijzer in Vlaanderen zijn de zonevreemde bedrijven. Dat zijn bedrijven die niet gelegen zijn in een omgeving waar ze thuishoren - bedrijventerreinen -, maar bijvoorbeeld in landbouwgebied. In het Vlaams regeerakkoord is opgenomen dat dit probleem moet opgelost worden via de gemeentelijke structuurplannen. In afwachting van een structuurplan, kan gewerkt worden met een Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) dat onder bepaalde voorwaarden kan afwijken van het gewestplan. Zolang een BPA geen duidelijkheid biedt voor een bedrijf of geen BPA wordt opgemaakt, kan een zonevreemd bedrijf een verlenging van zijn milieuvergunning vragen.

Minister van Mechelen vraagt nu echter dat ook mini-BPA's kunnen worden opgemaakt, op maat van een enkel bedrijf. De

Stadsinbreiding kan een oplossing zijn voor de verdere verkaveling van de nog resterende open ruimte.

minister vindt zelfs dat bedrijven zelf hun BPA moeten kunnen opstellen, dat dan vervolgens door de overheid moet worden goedgekeurd. Voor de milieubeweging is zo'n manier van werken onaanvaardbaar. Het opmaken van een BPA voor een zonevreemd bedrijf vraagt immers altijd een maatschappelijke keuze, een afweging. Als het bedrijfsleven het recht krijgt zelf haar BPA's op te stellen, is de kans wel zeer groot dat milieu en natuur daar bekaaid van afkomen. Wat als trouwens ook bewoners van permanent bewoonde weekendverblijven hun eigen BPA's willen opmaken? Wat als de uitbater van een golfterrein wil uitbreiden in een natuurgebied? Voor BBL is het duidelijk dat dit een straatje zonder eind zal worden.

Mogen bouwovertradingen blijven staan?

Eind augustus verklaarde minister Van Mechelen dat hij een zevenhonderdtal afbraakdossiers opnieuw gaat bekijken, waarvan er al 400 voor de rechter zijn verschenen. Er zou geval per geval worden uitgezocht of een andere oplossing dan afbraak mogelijk is, getoetst aan de principes die opgenomen zijn in het Vlaams regeerakkoord. Daarin staat dat bouw misdrijven in kwetsbare zones (onder meer natuur- en bosgebieden), flagrante overtradingen en bouw misdrijven waarbij sprake is van manifeste onwil, kunnen rekenen op een harde aanpak en indien nodig een gedwongen afbraak door de overheid.

Storen lantbebouwing van handelszaken langs Vlaamse wegen.

Ook hier geeft de minister opnieuw een zeer dubbelzinnig signaal. Opnieuw liet de minister doorschemeren dat BPA's misschien een oplossing kunnen bieden. Als het echter de bedoeling is om ook in de toekomst een ordentelijk ruimtelijk beleid te voeren, zoals is opgenomen in het regeerakkoord, is het optreden tegen bouwovertradingen hoe dan ook het sluitstuk van zo'n beleid. Daarbij is het belangrijk om weten dat de overtradingen die tijdens de vorige regeerperiode uitgebreid in het nieuws kwamen, stuk voor stuk overtradingen waren die ofwel gelegen waren in een natuurgebied, of waar de stillegging van de werken niet werd gerespecteerd door de overtreder: manifeste onwil dus. Tussen de zevenhonderd dossiers die nu voorliggen, zitten er ongetwijfeld heel wat gelijkaardige overtradingen. Als het regeerakkoord wordt uitgevoerd, is de kans dan ook zeer groot dat minister Van Mechelen de bulldozer opnieuw zal moeten bovenhalen. We zijn benieuwd of dat inderdaad het geval zal zijn ... Minister Van Mechelen kan in dat geval alleszins op onze steun rekenen.

Weekendverblijven in Brecht geregulariseerd

Eind oktober keurde de Vlaamse regering eveneens de gewestplanherziening voor de gemeente Brecht goed. Met deze gewestplanherziening wil de regering een oplossing bieden voor de problematiek van het permanent wonen in weekendverblijven in Brecht, waar meer dan 1.200 weekendverblijven gebouwd werden in recreatiegebied, landbouwgebied en woonpark. Ongeveer 70 procent hiervan wordt permanent bewoond.

Het recreatiegebied 'De Vijvers' is in de praktijk omgetoverd tot een heuse verkaveling.

Met deze gewestplanherziening tovert de Vlaamse regering recreatiezones met weekendverblijven om tot "recreatief woongebied". Daarbij gaat in totaal om ongeveer 700 weekendverblijven. In deze zone is zowel wonen (in woningen van maximum 60 m²) als verblijfsrecreatie toegelaten, waardoor het permanent wonen in weekendverblijven kan worden toegestaan. Weekendverblijven in kwetsbare zones zoals natuurgebieden, bosgebieden, parkgebieden, ... worden niet geregulariseerd en moeten normaal dus afgebroken en eventueel verplaatst worden naar een ander zone.

In de realiteit gaat het hier echter over verschillende soorten recreatiegebieden. Zo is Oud-Rommersheide voornamelijk verkaveld als "echt" weekendpark met kleine constructies (drie-

hoekige houten chalets), terwijl Nieuw-Rommersheide veel meer bebouwd is met grotere woningen. Om die reden vroeg BBL in haar bezwaarschrift het gebied Oud-Rommersheide te bestendigen als recreatiezone waar dus niet permanent gewoond kan worden. Door hier recreatief woongebied te voorzien, dreigt hier een dynamiek op gang te komen die momenteel niet aanwezig is.

Een geval apart is het gebied "De Vijvers", dat aansluit op Rommersheide. Volgens het gewestplan is ook dit gebied een recreatiezone en dus bestemd voor weekendhuisjes. In de praktijk is het een doorsnee Vlaamse verkaveling met woningen van meerdere miljoenen. Een groot deel van de woningen is groter dan 60 m² (de maximumgrootte van woningen in recreatief woongebied), terwijl de oppervlakte van de kavels varieert van 680 tot meer dan 1.500 m². Hoe hier de beperkingen voor de woningen zullen afgedwongen worden is niet duidelijk. Wel duidelijk is dat de projectontwikkelaar die dit gebied verkaveld heeft, hier op een illegale manier een grote som aan overgehouden heeft. Bond Beter Leefmilieu vindt het onaanvaardbaar dat de overtreder, die doelbewust de wet aan zijn laars heeft gelapt door recreatiegebied bewust te verkavelen en te verkopen als woongebied (zoals blijkt uit krantenadvertenties), nu ook nog beloond zou worden. BBL vroeg daarom dat éérst een gerechtelijke procedure wordt opgestart tegen de overtredingen van deze projectontwikkelaar alvorens een bestemmingswijziging wordt goedgekeurd. Met dit bezwaar werd door de regering echter geen rekening gehouden.

Structuurplan Vlaanderen moet overeind blijven!

De afgelopen weken stuurde minister van Mechelen heel wat dubbelzinnige signalen de wereld in. Wil hij nog verder gaan met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen? Gaan bouw-overtreders opnieuw vrijuit of zal er in de toekomst opnieuw tegen worden opgetreden? Krijgen zonevreemde bedrijven carte blanche?

Het is voorlopig niet duidelijk. Wél duidelijk is dat de milieubeweging zeer waakzaam zal toekijken op het toekomstige beleid

Gaan bouw-overtreders opnieuw vrijuit of haalt minister Van Mechelen de bulldozer van stal? BBL kijkt waakzaam toe.

inzake ruimtelijke ordening. Voor Bond Beter Leefmilieu dient alvast het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen onveranderd overeind te blijven! Het RSV voorziet naast ruimte voor economische activiteiten, ook in de uitbouw van een natuurlijke structuur, het verbeteren van de woonkwaliteit in steden en dorpskernen, het behoud van waardevolle landschappen, ... De milieubeweging vraagt dat deze zwakke sectoren, die tot nu toe steeds in de verdrukking kwamen in het ruimtelijk beleid, bij voorrang worden aangepakt. Daarom moet de Vlaamse overheid dringend werk maken van onder meer de uitbouw van de natuurlijke structuur via groene gewestplanwijzigingen. Alleen als het RSV volledig wordt uitgevoerd, kan in de toekomst gezorgd worden voor een aantrekkelijk Vlaanderen. Ook de economische sector, die in het RSV ruime ontwikkelingsmogelijkheden krijgt, moet zich in deze visie inpassen.

Erik Grietens

Foto's: Frans Geys

advertentie

Natuurlijke biologische en biodynamische wijnen

DE GROOTSTE KEUZE, aan de LAAGSTE PRIJZEN

milieuvriendelijke en gezond

BIOTIEK

gecontroleerde teelt met biolabel

OPENDEURDAGEN

met een grote degustatie van fijne Franse, Italiaanse en Spaanse wijnen
weekends van 14 tot 19 u. : op 6, 7 en 20, 21 november / 4, 5 - 11, 12 en 18, 19 december

BIOTIEK : de specialist in biologische en biodynamische wijnen – een assortiment van meer dan 100 wijnen van 39 biologisch telende wijnboeren.

Invoerder - Groot- en kleinhandel

Vraag vrijblijvend de prijslijst en ontdek een zeer grote keuze aan verrassend lage prijzen.

Wegebeschrijving: via E34 (afrit 20) of E 313 (afrit 19) - Baan Zandboren, Zoersel - voorbij grote winkels Rodendijk, na SELFMADE 1ste links = Zoerselbosdreef (doodlopend !!!), ten einde = **TEN HOFLAAN, 22, 2980 ZOERSEL** Tel 03-312 24 38 - Fax 03-312 59 14

INTERVIEW

Milieu magazine november 1999

VLAAMS BOUWMEESTER BOB VAN REETH

In de ons omringende landen bestond hij al langer, maar sinds kort heeft nu ook Vlaanderen een eigen bouwmeester.

Deze moet waken over de kwaliteit van het patrimonium van de Vlaamse overheid. Gedaan dus met lelijke betonnen schoenendozen om zoveel mogelijk ambtenaren in te proppen? Milieurama vroeg het aan kersvers Vlaams Bouwmeester, bOb Van Reeth.

? Wat dient de Vlaams Bouwmeester exact te doen? Moet hij het goede voorbeeld geven aan iedereen die bouwt?

De eerste opdracht voor de bouwmeester is advies geven over het patrimonium van de Vlaamse Gemeenschap. De bouwmeester kan daarbij niet alleen advies geven over gebouwen die worden opgetrokken, maar ook over infrastructuur of landschap. Het gaat dus over patrimonium in brede zin. Daarbij is één van de opdrachten ook de integratie van kunst in gebouwen of in het andere patrimonium. Het gaat wel enkel over het patrimonium van de Vlaamse Gemeenschap. De bouwmeester gaat zich dus niet bezighouden met alles wat er gebouwd wordt in Vlaanderen.

Uitgangspunt is de opmaak van een algemene beleidsnota, maar dat zal géén architectuurnota zijn. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, is het helemaal niet de bedoeling van de bouwmeester om één bepaalde architectuurstijl op te leggen of te promoten. Het is wél de bedoeling om van de Vlaamse overheid een voorbeeldige, integere en genereuze bouwheer te maken. Daarbij is de voorbeeldfunctie uiteraard belangrijk. Maar voorbeelden moeten natuurlijk ook gevolgd worden, ze moeten afleesbaar zijn voor anderen. En dat is niet zo eenvoudig. Veel belangrijker voor de bouwmeester is daarom het proces van de constructie van een gebouw. Dat gebeurt niet enkel op de tekentafel van de architect, maar eveneens door een goede samenwerking tussen alle betrokkenen, waarbij de inbreng van ieder in het proces voorbeeldig moet zijn. Het is dus niet de bedoeling dat de overheid op het einde van de rit sanctionerend optreedt, maar wel dat door een goed proces een resultaat bereikt wordt dat door iedereen gedragen wordt.

Het is trouwens een groot misverstand te denken dat een architect vrij moet zijn om creatief te kunnen werken. Een architect moet daarentegen duidelijke richtlijnen krijgen van de bouwheer, dat maakt het zoeken naar architectuur juist zo interessant. Daarom is het belangrijk dat de studieopdracht goed omschreven wordt. Daarbij dienen de nieuwe condities vanuit milieu en duurzaamheid inspirerend te werken in de zoektocht

naar vernieuwende architectuur. Juist door de beperkingen die worden opgelegd, groeit de creativiteit en de verrassing. Het zoekproces is belangrijk, want het is tijdens dat zoeken dat de echt goede ontwerpen tevoorschijn komen.

? Wat is de rol van de burger in heel dat proces? Kunnen bewoners bijvoorbeeld deel uitmaken van een jury bij een architectuurwedstrijd?

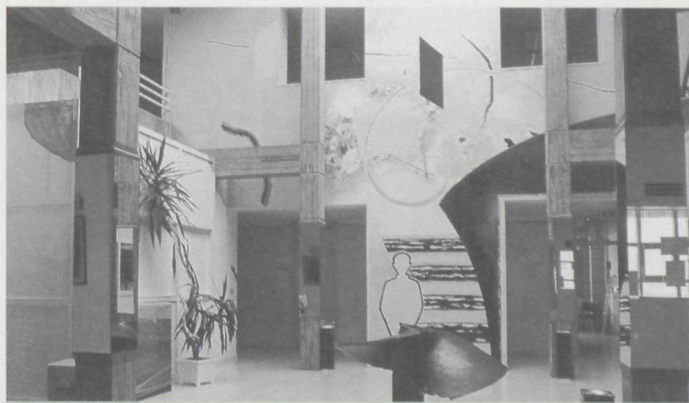
De burger moet een volwaardige partner zijn. Als ik zeg "iedereen aan tafel", dan bedoel ik ook "iedereen aan tafel", ook de bewoners, de vertegenwoordigers van de omgeving. Dus in principe kunnen bewoners deel uitmaken van de jury bij een architectuurwedstrijd. Maar eigenlijk ben ik geen voorstander van wedstrijden, want die dienen maar al te vaak om een gebrek aan visie van de bouwheer te verbergen.

? Kunnen ook vanuit ruimtelijke ordening en stedenbouw richtlijnen opgelegd worden bij het zoeken naar goede architectuur? Moet een architect in Vlaanderen in de eerste plaats niet kunnen omgaan met weinig ruimte, door bijvoorbeeld de beschikbare ruimte in de stad zo goed mogelijk te gebruiken, waardoor open ruimte kan worden gespaard?

Als je over wonen en architectuur spreekt, spreek je over de stad. Daar ben ik persoonlijk al jaren van overtuigd. Ik heb altijd gezegd, "den buiten, da's voor koeien!". Niets is zo belachelijk als een moderne villa in de wei. Duurzaam bouwen is dan ook bouwen in de stad. Als gedachtegang is dat de enige duurzame weg. De vraag naar duurzame architectuur is eigenlijk geen vraag naar duurzaam bouwen, maar wel naar de vraag naar duurzame stedenbouw en een duurzame omgeving.

? Maar kan de Vlaams Bouwmeester dat ook sturen?

Absoluut, ook de selectie doorvoeren van locaties voor nieuwe gebouwen van de Vlaamse Gemeenschap behoort tot de

Loodswezen te Oostende: de kunstwerken van de hand van Roger Raveel gelden als voorbeeld van integratie van kunst in openbare ruimtes.

"Door afgelegen gronden te bebouwen, geef je een slecht voorbeeld. Blijf van het landschap af, stop met die verkavelingen!"

opdrachten van de bouwmeester. Voor bijvoorbeeld de bouw van een administratief centrum, is dat duidelijk één van de criteria. Alles wat de overheid realiseert, moet trouwens bijdragen tot een goed gebruik van de openbare ruimte. Daarbij moet bijvoorbeeld veel aandacht gaan naar verkeer en mobiliteit. Wanneer men ervoor zorgt dat een gebouw goed bereikbaar is met het openbaar vervoer of te voet, is dat een structurele ingreep in de omgeving. Dat is eigenlijk veel belangrijker dan de architectuurstijl. Ook hier hebben wij duidelijk een voorbeeldfunctie.

Werkt de Vlaams Bouwmeester ook rond sociale huisvesting?

We hebben goede contacten met huisvestingsmaatschappijen, maar hier goede projecten realiseren, is niet zo eenvoudig. Sociale huisvestingsmaatschappijen hebben nogal wat verderafgelegen gronden, die ze nog altijd ijverig willen bebouwen. De bouwmeester zal er in dat geval op wijzen dat dit niet serieus is. We hebben nu ons Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, dat in de eerste plaats kiest voor de stad. Door die afgelegen gronden te bebouwen, geef je een slecht voorbeeld, dus blijf van het landschap, stop met die verkavelingen!

Zoals u daarnet vertelde, behoort ook het landschap tot het patrimonium van de Vlaamse overheid. Wat is hier juist de taak van de bouwmeester?

De Vlaamse overheid heeft veel landschappen en natuurreservaten. Ik vind het formidabel hoe de Vlaamse overheid daarmee bezig is. Ik was echt aangenaam verrast na mijn bezoek

aan het gebied "De Ronde Put" in Mol. De taak van de bouwmeester bestaat er dan bijvoorbeeld in adviezen te geven over de inplanting van een educatief centrum in natuurgebieden. Maar het kan ook gaan om de verdere ontwikkeling van dat landschap.

Om even terug te komen op het milieu- en energie-aspect van bouwen en wonen. Is het niet zinvol om ook in Vlaanderen, zoals in Nederland, een zogenaamde energieprestatienorm (EPN) uit te werken?

Ja, dat heeft zin, maar normen zijn ook iets vervelends. De aandacht moet immers verder reiken dan het behalen van de norm. Het werken met normen is voorlopig natuurlijk de enige mogelijkheid, maar veel belangrijker is het creëren van een mentaliteit voor duurzaamheid. Dat is een plicht voor overheid. De ontwikkelaar moet daarop gewezen worden, de overheid moet daarbij het juiste voorbeeld geven als bouwheer. Maar dat kan niet altijd op een normerende manier. Belangrijk is dat we aandacht hebben voor duurzaamheid, op verschillende manieren. Maar de bouwmeester gaat niet opleggen wat de norm is, daarvoor zijn er specialisten. In een opdracht zullen we wel opnemen dat er aandacht moet zijn voor duurzaamheid, en dan zullen we zien welke voorstellen worden ingediend. We willen vooral werken aan een mentaliteitswijziging, waarbij we een ingesteldheid willen creëren waarbij duurzaamheid een stuk van onze cultuur wordt. Als begrip komt 'duurzaam' trouwens veel meer voor dan pakweg twee jaar geleden. Niet iedereen weet weliswaar wat het precies inhoudt, maar het wijst er wel op dat de mentaliteit aan het omslaan is. Vandaar ook dat we veel belang hechten aan communicatie en vorming. Dat is een belangrijk onderdeel van onze opdracht.

Ziet u dan meer heil in bijvoorbeeld een nationaal pakket utiliteitsbouw, zoals in Nederland, waar een hele reeks van mogelijke maatregelen voor duurzaam bouwen zijn samengebracht en die als inspiratiebron kunnen dienen? Dit dan in de plaats van het werken met strikte normen?

Ja, dat lijkt wel zinvol. Je ontsnapt natuurlijk niet aan normen, maar het moet avontuurlijk blijven. Je moet eigenlijk altijd verder dan de norm willen gaan. Anders bestaat het gevaar dat je enkel aan de norm wil beantwoorden en daarmee is de kous af. Vandaag zijn gebouwen bijvoorbeeld ontvangers van energie, maar het zou wel eens goed kunnen dat je in de toekomst moet denken aan gebouwen als producenten van energie. En dat is het gevaar van strikte normen, die kunnen dergelijke ontwikkelingen in de weg staan.

Energiezuinig en milieuvriendelijk bouwen stimuleert het zoeken naar goede architectuur. Er is wel veel begripsverwarring over duurzaam bouwen, het is niet één lijn. Je kan trouwens niet alles doen in één gebouw, je moet steeds accenten leggen. Telkens opnieuw moet je vanuit de specifieke opdracht die accenten leggen, dat is juist het resultaat van het zoeken, een zoeken dat door de bouwmeester moet gestimuleerd worden. Een goede ontwerper zal steeds andere accenten bovenop een opdracht leggen.

Duurzaamheid zal daarbij altijd opnieuw een andere invulling

krijgen. Een goed voorbeeld is de telecomcode, het afsprakenkader van de Vlaamse overheid rond de inplanting van GSM-masten. In de formulering van de opdracht stond dat de inplanting van de GSM-masten duurzaam moet zijn, waarop de GSM-maatschappijen afkwamen met voorstellen met veel beton en staal. Maar duurzaam betekent niet stevig in dit geval, maar juist het makkelijk terug laten verdwijnen van die masten. De nieuwe masten langs de autostrades, die daar precies uit de ruimte geland zijn met al kun kabels en makkelijk opnieuw kunnen verwijderd worden, dat is een duurzame oplossing. Binnenkort zullen al die masten immers overbodig worden door satellietverbindingen. In deze context is duurzaam dus niet het voor eeuwig en altijd blijven staan, het duurzame schuilt daarentegen in de voorlopigheid. Elke opdracht is bijgevolg specifiek, ook qua duurzaamheid. Dat moet je telkens opnieuw formuleren.

In dat proces van het zoeken naar duurzaamheid bestaat de taak van de bouwmeester er dan vooral in advies te verstrekken?

Ja, maar we willen ook werken naar buiten toe, met bijvoorbeeld publicaties. Telkens we iets realiseren, zal er bij wijze van spreken een publicatie van komen. Wij gaan ook samen architectenopleidingen werken aan een 'meesterproef'. Elke opleiding kan daarbij een student afvaardigen. Die moet onder leiding van een gerenommeerde ontwerper, in dit geval de Nederlandse ex-bouwmeester, een project uitwerken. Het gaat dan bijvoorbeeld over de bouw van twee educatieve centra met een boswachterswoning, twee kleine sociale woningbouwprojecten en een controlegebouw. Als de ontwerpen goed zijn, volgt de constructieopdracht. Hierover zal ook een publicatie verschijnen. Tenslotte willen we ook vormingsactiviteiten opzetten voor

bijvoorbeeld ambtenaren. Zo hebben we goede contacten met de provincies om een breed platform rond architectuur op te zetten.

Het is waarschijnlijk nog te vroeg om deze vraag te beantwoorden, maar worden de adviezen van de Vlaams Bouwmeester ook gevolgd?

Ja, tenminste op het niveau van de mentaliteit. Want zoals gezegd wil de bouwmeester geen stijl opleggen, er zijn immers meerdere architecturen. Het gaat er dus niet om wat de bouwmeester persoonlijk mooi vindt. Maar vanuit de administratie komen in ieder geval altijd meer en meer vragen binnen, waar we heel blij mee zijn.

Soms schrik ik trouwens van mijn invloed. Zo was er onlangs een journalist die me de bouwvraag voor het nieuwe station van Antwerpen voorlegde en vroeg wat ik daar van vond. Ik vond dat een derdejaarsstudent dat beter kan en dat verschijnt de dag nadien in de krant. Waarop de architect mij vertoewend opbelde. Ik stelde hem voor te overleggen over het nieuwe stationsgebouw voor Antwerpen. Dat resulteerde in een nieuw project, dat trouwens een heel goed project is. Dus als een krantenartikel al zo'n effect heeft, zal het advies van de bouwmeester ook wel degelijk invloed hebben.

Zoals ik reeds aanhaalde, wil de bouwmeester vooral de zoektocht naar goede architectuur stimuleren. Duurzaamheid vormt daarbij de basis voor het zoeken naar nieuwe en goede architectuur en stedenbouw. De creativiteit gaat de volgende jaren in Vlaanderen openbloeien!

Erik Grietens

De gebouwen van de Vlaamse Regering op het Martelarenplein te Brussel zijn een goed voorbeeld van 'inbreiding'.

WAARDEVOL INSTRUMENT BIJ MILIEUDELICTEN?

Sinds kort kunnen in België rechtspersonen strafrechtelijk vervolgd worden. Op 4 mei 1999 werd de *Wet tot invoering van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van rechtspersonen* aangenomen. Deze wet trad uiteindelijk in werking op 2 juli 1999. Voor die datum was het in België, in tegenstelling tot in Nederland en Frankrijk, onmogelijk om rechtspersonen strafrechtelijk verantwoordelijk te stellen. In 1946 en 1948 oordeelde het Hof van Cassatie dat rechtspersonen wel strafbare feiten kunnen plegen, maar dat zij daarvoor niet strafrechtelijk veroordeeld konden worden. Daar komt nu dus verandering in.

Deze nieuwe wet zou in principe een waardevol instrument moeten zijn om onder andere bij milieudelicten effectiever op te treden doordat men de rechtspersoon – bijvoorbeeld een bedrijf – kan vervolgen als men de verantwoordelijke natuurlijke persoon – diegene die direct aanleiding gaf tot de milieuschade – niet vindt. Het spreekt voor zich dat er hiervoor ook nood is aan een specifiek straffenarsenaal waar de rechter op kan terugvallen voor de bestraffing van rechtspersonen. Artikel 4 van de wet somt de straffen toepasselijk op misdrijven gepleegd door rechtspersonen op. In concreto gaat het dan onder meer om de geldboete, de bijzondere verbeurdverklaring en de ontbinding.

Onduidelijk in praktijk

Toch zijn er een aantal onduidelijkheden en bedenkingen te geven bij deze wet die maken dat het in de praktijk brengen ervan niet steeds van een leien dakje zal lopen. Het nieuwe artikel 5, tweede lid Sw (art. 2 van de nieuwe wet) regelt onder andere de samenloop van strafrechtelijk verantwoordelijkheid tussen natuurlijke – en rechtspersonen. Hier wordt gesteld dat wanneer een misdrijf wetens en willens door de geïdentificeerde natuurlijke persoon werd gepleegd, hij samen met de verantwoordelijke rechtspersoon kan veroordeeld worden. Wanneer het een onopzettelijk misdrijf betreft dan kan enkel degene die de zwaarste fout heeft begaan worden veroordeeld. Bij dit beginsel zijn er een drietal bedenkingen te geven.

Ten eerste is het begrip "zwaarste fout" een nieuw begrip dat ingang moet vinden in de rechtspraak. Dit zal volledig afhan-

gen van de appreciatiebevoegdheid van de desbetreffende rechter daar het begrip onvoldoende gedefinieerd wordt. Verder zal het principe dat enkel degene die de "zwaarste fout" pleegt gestraft wordt tot gevolg hebben dat degene die een minder zware fout pleegt straffeloos blijft, wat volgens professor Traest van de Rijksuniversiteit Gent (RUG) in de praktijk neerkomt op een strafuitsluitende verschoningsgrond. Ten derde wordt hier ook het gelijkheidsbeginsel geschaad. In de verhouding rechtspersoon – natuurlijke persoon kan enkel degene die de "zwaarste fout" gepleegd heeft gestraft worden, terwijl in de relatie natuurlijke persoon – natuurlijke persoon beiden kunnen vervolgd en bestraft worden. Een andere tekortkoming aan de nieuwe wet betreft de afwezigheid van een boetevervangende alternatieve straf. Deze vervangende straf moet een drukkingsmiddel zijn om de rechtspersonen ertoe te bewegen de boete te betalen.

Iedereen gelijk voor de wet?

Van het werkingsgebied van deze wet worden ook een aantal publiekrechtelijke rechtspersonen uitgesloten, met name politieke rechtspersonen en O.C.M.W.'s. Dit stemt niet overeen met de vooropgestelde gelijkgeschakeling tussen rechtspersonen en natuurlijke personen.

Deze wet voert dus de hoognodige en langverwachte strafrechtelijke verantwoordelijkheid in voor rechtspersonen. Maar eer de wet "gebruiksvriendelijk" zal zijn, zullen er, gelet op bovenvermelde kritieken, toch nog aanpassingen en/of aanvullingen moeten gebeuren.

Johan Niemegeers

Het Europees landbouwbeleid na AGENDA 2000

Agenda 2000 - het hervormingsplan van de Europese Unie, dat met het oog op de uitbreiding van de Unie ook het Europees landbouwbeleid hertekende - werd dan uiteindelijk toch goedgekeurd op de Europese top in Berlijn, eind maart van dit jaar. De aangekondigde hervorming van het landbouwbeleid klonk alvast veelbelovend.

De Europese Commissie en de Ministerraad lieten immers geen kans onbenut om duidelijk te maken dat het concept van de 'multifunctionaliteit' centraal zou staan in het nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid. Naast de klassieke taak van de voedselproductie, hebben landbouwers ook een taak in het behoud van aantrekkelijke landschappen, van natuurnetwerken, van waterbergende systemen en dienen zij een leefbare plattelandseconomie te ondersteunen. Voor deze extra "diensten" aan de maatschappij moeten de landbouwers vergoed kunnen worden, zo luidt de Europese redenering. Door deze multifunctionaliteit centraal te stellen, hoopt Europa tijdens de komende onderhandelingsronde over de verdere vrijmaking van de wereldhandel in landbouwproducten de Europese landbouwsubsidies te verdedigen als zijnde vergoedingen voor de extra "milieu"diensten die de landbouw levert. Met de hervormingen van het landbouwbeleid in Agenda 2000 zou de Wereldhandelsorganisatie (WHO) - die de onderhandelingen over de verdere liberalisering zal sturen - gepaaid worden.

Papieren vergroening

De vergroening van het Europees landbouwbeleid blijkt echter enkel op papier gerealiseerd. Dat is de conclusie van een onderzoek dat het Nederlands Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) uitvoerde in opdracht van het Europees Milieubureau (EEB), de Europese federatie van milieukoepels waar ook Bond Beter Leefmilieu werkend lid van is. Het rapport *"The EU agricultural policy after 2000: has the environment been integrated?"* bevestigt dat er in de praktijk nog weinig werk gemaakt is van een vergroe-

ning van de landbouwsubsidies. Om milieumaatregelen in het landbouwbeleid te integreren, moet volgens het rapport nog een lange weg worden afgelegd. Het rapport haalt onder meer het ontbreken van een verplichte band tussen subsidies en milieuprestaties - de zogenaamde "cross compliance" die wel wordt mogelijk gemaakt, maar volledig aan de lidstaten wordt overgelaten - aan als een van de punten waarop het nieuw landbouwbeleid faalt.

Voor de opkomende WHO-ronde (zie ook pagina's 26-29; nvdr) houdt de inschikkelijkheid van Europa op het vlak van milieumaatregelen een enorm risico in. Meer liberale handelspartners, zoals Australië, verwijten de Europese Unie immers een vermorde protectionistische houding aan te nemen. De Europese onderhandelaren zullen dus alle hulp kunnen gebruiken om WHO ervan te overtuigen dat hun model wel degelijk kan werken. Om die reden deed Europees Commissaris Fischler een algemene oproep om de Europese multifunctionaliteit te ondersteunen.

Steun koppelen aan voorwaarden

EEB liet Fischler weten dat zij niet van plan is het Europees beleid terzake te ondersteunen, wanneer er geen bindende voorwaarden op het vlak van leefmilieu komen te staan tegenover de miljarden Euros steun aan de landbouwsector. EEB zal zich dan ook niet achter de Europese landbouwers scharen wanneer de WHO-partners de huidige onvoorwaardelijke subsidieregeling zouden gaan in vraag stellen.

Meer nog, hoewel EEB het principe van multifunctionaliteit op zich onderschrijft, verwierpt zij de hervormingen in het kader van Agenda 2000, omdat deze hervormingen niet meer zijn dan een laagje groene verf op een oude wagen. In het rapport van CLM staat het als volgt omschreven: "In plaats van het concept van 'multifunctionaliteit' te gebruiken om het huidige landbouwbeleid te ondersteunen, zou de Europese Unie beter onderzoeken hoe het beleid gemodelleerd kan worden om 'multifunctionaliteit' op een effectieve manier te ondersteunen".

Gijs Kuneman, voorzitter van de Werkgroep Landbouw van EEB stelt het zo: "De vooropgestelde maatregelen vormen slechts een lege, weliswaar groene doos, waarin minimale veranderingen naar een meer 'propere' landbouw vervat zitten, naast een hele hoop groen-retorisch opvuulsel. Wanneer de handelspartners van de EU zich de moeite getroosten eens achter het gordijn te gluren - wat ze overigens ongetwijfeld zullen doen -, zullen zij hoegenaamd niet onder de indruk zijn."

Bart Martens

Het rapport waarvan sprake kan men downloaden via <http://www.eeb.org>

Boek & Milieu

DE MILIEUBIBLIOTHEEK VAN BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag, van 9u30-12u30 en van 14u-16u30.

We bieden je 19.000 boeken en 300 tijdschriften ter inzage aan, naast gratis brochures over menig milieuthema. Uitlezen kan niet, maar het is wel mogelijk fotocopie te maken. Schriftelijke en telefonische informatie-aanvragen en e-mails worden zo snel mogelijk beantwoord. Meer info via tel. 02/282.17.38, fax 02/230.53.89, e-mail milieu.bibliotheek@bblv.be. Het bibliotheekbestand is ook te raadplegen via <http://www.felnet.org>

14

Sociaal-economische analyse van de Vlaamse milieu-industrie

SERV, Brussel, tel. 02/217.07.45, 1999, 96 p., plus CD-rom, 1.000 BEF op rek.nr. 435-4538071-06 m.v.v. de titel.

Dit rapport biedt een inzicht in de wereldwijde

milieu-industrie en in de wereldmarkt van milieugoederen- en diensten, alsook een sociaal-economische analyse van de Vlaamse milieu-industrie. Hiermee schetst de SERV een globaal beeld van de belangrijkste kenmerken, evoluties en knelpunten in de milieusector. Voor de toekomst wil de SERV nagaan hoe de milieusector kan bijdragen aan de sociaal-economische ontwikkeling, de werkgelegenheid en de kwaliteit van het leven in Vlaanderen, en welke beleidsinitiatieven kunnen genomen worden.

25 jaar milieubeleid in Nederland: instrumenten, incidenten en effecten

R.A. van de Peppel, P-J. Klok en D. Hoek, Centrum voor Schone Technologie en Milieubeleid, Enschede, 1999, 109 p., ISBN 90-3651294-8.

De auteurs zoeken antwoorden op volgende vragen. Hoe heeft het milieubeleid zich ontwikkeld in Nederland sinds 1973? Heeft

het beleid effect? Wat is hierbij de rol van de maatschappelijke aandacht voor het milieu? Het milieubeleid blijkt een duidelijk effect te hebben op de milieu-emissies van de belangrijkste doelgroepen van het beleid. Bij de beantwoording splitsen de auteurs de beschikbare gegevens uit naar verschillende doelgroepen, milieuthema's en soorten emissies, zodat ze vergelijkbaar worden.

De toekomst van de mobiliteit in Noordwest-Europa: innovatie door competitie en samenwerking

M. Ph. Hillen, Stichting Maatschappij en Onderneming, 's-Gravenhage, tel. 00/31/70/3.528.528, 1999, 100 p., samenvatting 12 p.; 24,50 gulden, ISBN 90-6962-152-5, boekhandel

Volgens de auteur is er wel degelijk een perspectief op een gezonde toekomst van de mobiliteit. De 'gezond-verstand-benadering' gaat ervan uit dat de oplossing juist ligt in de grote afstand tussen partijen in de discussie en in de complexe samenhang tussen de verschillende vraagstukken. Door de partijen in de discussie met mekaars ideeën en initiatieven te confronteren kan een dialoog ontstaan met ruimte voor gezamenlijk creativiteit. Het boek zoekt oplossingen voor actuele vraagstukken zoals het luchthavenbeleid, de discussie rond Betuwelijn en IJzeren Rijn, het openbaar vervoer, de publiek-private samenwerking en de hogesnelheidslijn.

Het leven begint in de herfst: vier seizoenen in het arboretum Kalmthout

Jelena de Belder, tekst Bie Wouters, kleurenfoto's Jean-Pierre Gabriel, uitgegeven bij Lannoo/Terra, 1998, 175 p., met harde kaft, ISBN 90-209-3481-3, 1495 BEF, boekhandel.

Dit kijkboek beschrijft het arboretum van Kalmthout in elk seizoen. Een selectie van 10 jaar fotograferen in het arboretum vond een plaats in het boek. Jelena de Belder bouwde het arboretum uit tot een unieke tuin en plantencollectie. Het boek vormt een afwisseling van beschrijving van inheemse en uitheemse plantensoorten, geweven in een verhaal van de beleving van de seizoenen.

Gids voor het milieubeheer in administraties

Kathleen Goossens en Eric Borremans, Brussels Instituut voor Milieubeheer BIM, Brussel, tel. 02/775.75.75, 1998, 24 p., met vertaling in het Frans, gratis in regio Brussel.

De gids verklaart en illustreert de verschillende stappen van de invoering van een milieuzorgsysteem met concrete voorbeelden. Het voorgestelde model is grotendeels geïnspireerd op de Europese verordening EMAS en op ISO 14001. Op een overzichtelijke wijze worden de verschillende stappen uiteengezet. Van inventarisatie, naar formuleren van objectieven, opstellen van milieuprogramma, de toepassing ervan en de evaluatie.

Burgers in beweging: negen voorbeelden van een actieve inbreng van burgers bij mobiliteitsvraagstukken

Milly de Bruyn, Jaimita de Jongh, SME MilieuAdviseurs, Utrecht, 1999, 36 p., ISBN 90-6619-150-3

Het verkeers- en vervoersbeleid in Nederland evolueert meer en meer in de richting van het afsluiten van convenanten tussen de verschillende partners. Hoe past het betrekken van burgers in dit convenantenbeleid? Zullen zij op dezelfde manier betrokken worden? Enkele Nederlandse organisaties zoals bijvoorbeeld ANWB, SME MilieuAdviseurs en Stichting Natuur en Milieu hebben ervaring opgedaan die in deze brochure vorm krijgt.

Energie besparen bij u thuis en in uw bedrijf: premies en acties van uw energieleverancier

Vlaamse Instelling voor het Rationeel Energiegebruik Vireg, Brussel, tel. 02/553.39.49, 1999, 32 p., gratis aan te vragen.

De brochure bevat telkens hoofdstukken per doelgroep: huishoudens, land- en tuinbouw, industrie, dienstensector en gemeenten. In elk hoofdstuk kan je terugvinden waar en hoe je premies kan aanvragen voor het plaatsen van een zonnepaneel, het installeren van een condensatieketel, het toepassen van een warmtepomp, en nog veel meer. In bijlage een overzicht van de acties per intercommunale en de namen van de REG-verantwoordelijken.

Eerlijk en groen boodschappen doen: een gids voor verantwoord consumeren

Alternatieve Konsumenten Bond en het OIVO, Brussel, 1999, tel. 02/547.06.11, 196 p., ISBN 90-801791-9-1, 400 BEF (verz.kost inbegrepen).

Als je milieuvriendelijk wil consumeren, blijkt het nog altijd moeilijk te zijn om aan juiste informatie te komen over mens- en milieuvriendelijkheid van producten. In deze gids poogt men daarom om voor twintig producten gaande van babyvoeding over houten tuinmeubelen en jeans, sinaasappelsap, tandpasta tot wasmiddelen de mens- en milieuvriendelijkste keuze aan te wijzen. De organisaties wijzen zelf de beperkingen van dergelijke gids aan. Zo is het moeilijk om recente informatie te geven omdat er om de haverklap wijzigingen gebeuren in het bedrijfsleven. Ook is er een beperking in merken doorgevoerd, waarbij meestal een aantal bekende merken, bijvoorbeeld van multinationale ondernemingen geplaatst worden tegenover 'alternatieve' merken bv uit de natuurvoedingsbranche, die claimen milieuvriendelijk te zijn. De bedrijven werden doorgelicht op basis van een aantal criteria voor verantwoord ondernemen (openheid, milieu, sociaal, dierenwelzijn, gentechnologie, eerlijke handel en biologisch of niet). Positief aan dit handboek is dat de bestaande kennis rond een aantal producten samengebracht is, zodat de bewuste consument zijn gading kan vinden. Nadeel is het feit dat er veel vraagtekens vermeld staan bij de beoordelingstabellen, omdat men moet afgaan op dikwijls vage informatie of beweringen van het bedrijf zelf, en men niet altijd in staat is om deze informatie voldoende te toetsen.

Hagen en houtkanten : groene lijnen in het landschap

Regionaal Landschap Noord-Hageland vzw, Tielt-Winge, tel. 016/63.59.54, 1999, 40 p., 136 BEF storten op rek.nr. 230-0201111-50 m.v.v. 'Haagbrochure'

Herwerkte versie van de brochure waarmee men het gebruik van streekeigen planten wil promoten en het landschappelijk en ecologisch belang ervan wil aantonen. Met kleurige foto's en tekeningen. Naast een soortenbeschrijving, staan in de brochure ook planttips, tips voor onderhoud en de wettelijke bepalingen. Voor iedereen die wil behagen.

De Westkust: een brok natuur om (van) te houden

Stefan Versweyveld, WWF en Natuurreservaten vzw, tel. 02/340.09.99, 1999, 32 p.

Aantrekkelijke brochure gemaakt in het kader van Europese steun voor integraal natuurbehoud aan de westkust. De auteurs wensen de verrassende natuur die er nog is aan onze westkust in de kijker te zetten en te tonen dat er nog veel mogelijkheden bestaan om nieuwe kansen voor natuur te creëren. De teksten zijn ook vlot leesbaar voor niet-natuurkenners, met een blik op de voornaamste natuurgebieden.

Daniëlles kruidenombus : de natuur ritselt haar geheimen

Daniëlle Houbrechts, uitgeverij Lannoo, Tielt, 1999, 280 p., ISBN 90-209-3622-0, 595 BEF, boekhandel.

Het boek staat vol wetenswaardigheden over kruiden en bomen, en is ingedeeld volgens de vier seizoenen. Het is een samenvoeging van twee eerdere werken: het bomenboek en het kruidenboek. De auteur heeft aandacht voor de genezende kracht van planten maar ook de gastronomische en cosmetische functie wordt niet vergeten. Er staan ook tal van verhalen en oude gebruiken in dit boek, in een soms wel chaotisch geheel.

Op weg naar de ecologische stad: DIOC-DGO 1997-1998

redactie Kees Canters e.a., uitgeverij Aeneas, Best, 1999, tel. 00/31/499/33.58.33, 318 p., ISBN 90-75365-18-7; 52,50 gulden, boekhandel.

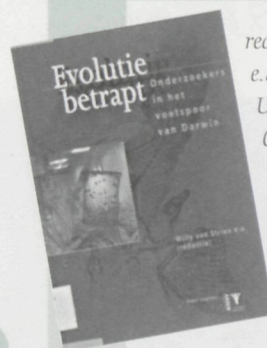
Het rapport bevat de resultaten van anderhalf jaar werken in het onderzoeksprogramma 'de ecologische stad' van de Technische Universiteit Delft. Het programma richt zich op het ontwikkelen van grensverleggende en realistische voorstellen voor een duurzame en leefbare omgeving. Een meer integrale benaderingswijze van het bouwen blijkt voor de toekomst zinvol. De drie invalshoeken die gehanteerd worden zijn de leefbaarheidscomponent, de ruimtelijke component en de verbetering van de milieukwaliteit. Met tal van foto's, tabellen en tekeningen.

Duurzaam bouwen in Vlaanderen en Nederland: een definitie, een vergelijking

Bieke Peeters, Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch bouwen en wonen VIBE, Berchem, tel. 03/239.74.23, 1999, 89 p., 400 BEF (300 BEF voor leden VIBE), plus 80 BEF verz.kost.

De auteur maakte haar thesis over het onderwerp. In een eerste hoofdstuk kadert ze het begrip duurzaam bouwen binnen het gangbare concept van duurzame ontwikkeling. Ze gaat verder met een schets van de praktijk van het duurzaam bouwen in Europa, waarna Nederland en België uitgebreid aan bod komen. Zowel het onderzoek, het beleid en de praktijk van het duurzaam bouwen worden vergeleken in beide landen.

Evolutie betrapt: onderzoekers in het voetspoor van Darwin

redactie Willy van Strien e.a., KNNV uitgeverij, Utrecht, tel. 00/31/30/233.35.44, 1999, 191 p., harde kapt met kleurenfoto's; 52,50 gulden, boekhandel.

Mooie uitgave waarin evolutiebiologen een hoop vragen stellen en daar ook het antwoord op zoeken. Waarom bloeien sommige planten maar één keer en sterven ze na de bloei? Waarom stierven de dinosauriërs vijftien miljoen jaar geleden uit, terwijl hun afstammelingen de vogels overleefden. Waarom zingen vogels eigenlijk en waarom zingt iedere soort anders? Nu de technische mogelijkheden ook groter worden om de evolutie verder te onderzoeken, blikken de auteurs vooruit in de 21ste eeuw. Helder geschreven door een trits van auteurs, en daarom toegankelijk voor éénieder die meer wil weten over het huidige evolutie-onderzoek. Kortom: evolutiebiologie is een springlevende en moderne discipline en zeker niet uitsluitend een zaak van fossielen.

Martine Langen

De kostprijs van een havik of buizerd

Vogelbescherming Vlaanderen wil roofvogelvervolging strenger bestraft zien

Vogelbescherming Vlaanderen heeft onlangs aan alle procureurs des konings van het Vlaamse Gewest een brief gestuurd met het verzoek strenger op te treden en zwaardere straffen uit te spreken in zaken waarbij roofvogels het slachtoffer zijn geworden van 'roofvogelhaters'. Aanleiding hiervoor was de vrijlating van een jonge slechtvalk op 07 november 1999 te Genk.

De vogel werd op 21 augustus 1999 te Meerdonk - op zo'n tien kilometer van Doel - door een jager onder vuur genomen en liep een breuk op aan de linkervleugel. Uit een röntgenfoto bleek dat ter hoogte van de ellepijp een loodhagelbolletje verantwoordelijk was voor de fatale breuk. Het slachtoffer werd verzorgd in het Opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren te Zele en revalideerde in het Natuurhulpcentrum van Opglabbeek.

De onfortuinlijke slechtvalk werd begin dit jaar geboren in een speciale nestkast van het Fonds voor Instandhouding van Roofvogels (FIR). Die had de kast aangebracht aan een rookschouw van de elektriciteitscentrale van Mol. Drie jonge slechtvalken zagen daar het levenslicht. Ook op andere plaatsen in ons land werden slechtvalken geboren, 26 in totaal. Er werden acht succesvolle broedsels opgetekend, waaronder zeven in nestkasten. Eén broedsel kwam tot stand op een natuurlijke rotswand in de provincie Namen.

Roofvogels onder vuur

Het is niet de eerste keer dat bepaalde onverlaten roofvogels op de korrel nemen. De laatste maanden heeft Vogelbescherming Vlaanderen tientallen zaken geregistreerd waarbij rode wouwen, bruine kiekendieven, buizerds, sperwers, haviken en slechtvalken geschoten, vergiftigd of met klemmen of fuiken gevangen werden. Het zijn geen incidenten, maar gebeurt structureel en op grote schaal, ondanks de wettelijke bescherming van alle roofvogels.

Tot voor kort was het verschijnsel roofvogelvervolging onbekend bij het grote publiek, maar door het fenomeen in de media te brengen, laat Vogelbescherming Vlaanderen zien dat deze verwerpelijke

praktijken nog steeds schering en inslag zijn, vooral in jagersmilieus. De veel gehoorde bewering van jagers en jachtwachters als zouden roofvogels in een bepaald gebied een bedreiging vormen voor het natuurlijk evenwicht, gaat niet op. De populatiedichtheid van roofdieren is afhankelijk van de grootte van het voedselaanbod en niet omgekeerd. Roofvogels leven van de aanwas van hun prooidieren en hun aantallen zijn daarop afgestemd.

Materiële schadevergoeding

Wanneer Vogelbescherming Vlaanderen tegenwoordig een klacht met burgerlijke partijstelling indient tegen personen die verantwoordelijk zijn voor het opzettelijk doden van roofvogels, wordt naast één frank morele schadevergoeding ook een materiële schade-eis ingediend. Vogelbescherming Vlaanderen baseert zich daarvoor op een rapport van professor Claude Joiris van het Laboratorium voor Ecotoxicologie (VUB), waarin de waarde van een aantal roofvogelsoorten werd bepaald.

Dit rapport werd op verzoek van het parket van Leuven opgesteld na aanleiding van de opzettelijke vergiftiging van zes buizers, twee sperwers en één havik in het Begijnenbos te Kortenaken, eind november 1998. De jachtrechthouder en zijn twee beëdigde jachtwachters werden in staat van beschuldiging gesteld, waarbij de aanstelling van de wachters door de provinciegouverneur van Vlaams-Brabant werd ingetrokken.

Spreeuweenheden

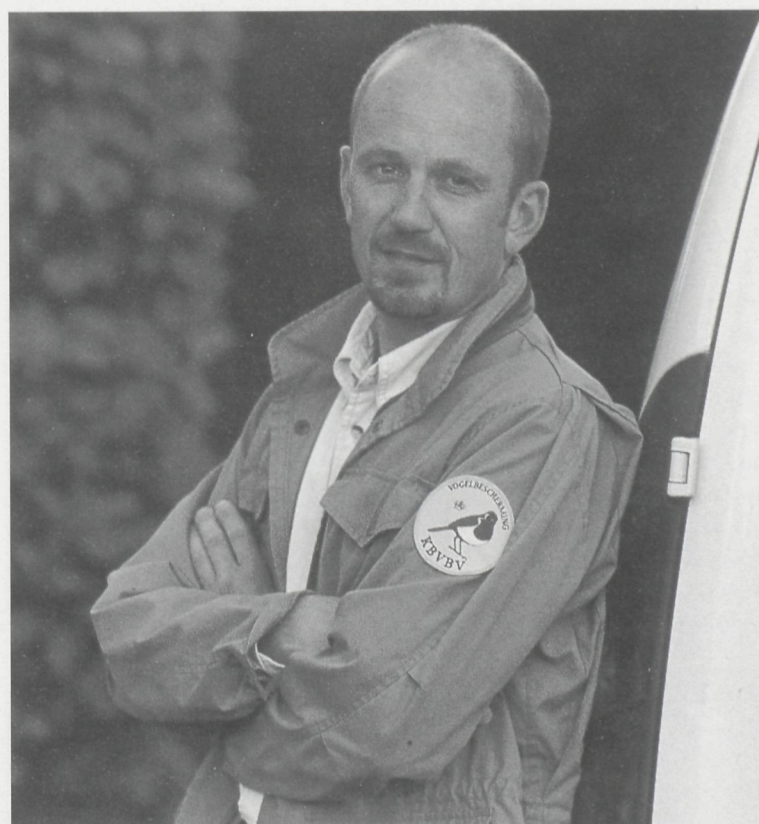
In het VUB-verslag komt het erop neer dat de waarde van een buizerd op 250.000 BEF wordt geraamd, die van een sperwer op 5.000.000 BEF en van een havik op 25.000.000 BEF. Het rapport geeft geen nominale bedragen, maar drukt de minimale en maximale natuurwaarden uit in 'spreeuweenheden'. Het probleem bestond er namelijk in dat er vrijwel geen vonnissen zijn waarbij de rechter het verlies aan natuurwaarde taxeert. Er werd al wel een schadevergoeding bepaald voor gedode spreeuwen. In een zaak die Vogelbescherming Vlaanderen in 1993 had aangespannen tegen een restauranthouder in Oudenburg, bepaalde de rechter de waarde van een dode spreeuw op 50 BEF.

De VUB taxeert een buizerd op vijfduizendmaal de waarde van een spreeuw, een sperwer zou honderduizend keer meer waard zijn en een havik vijfhonderdduizend keer meer. Het blijft natuurlijk aan de rechter om de uiteindelijke waarde te bepalen. Vogelbescherming Vlaanderen vzw hoopt nu op een gunstige uitspraak in deze zaak, zodat dergelijke natuurvandalen afgeschrikt worden.

Jan Rodts

Directeur Vogelbescherming Vlaanderen vzw

VOGEL
BESCHERMING

VEEWEYDE STRAAT
43-45
RUE DE VEEWEYDE
1070 BRUSSEL
BRUXELLES
02/521.28.50

PROTECTION
DES OISEAUX

SPONSORED BY RENAULT

Woning geïsoleerd ... Vergeet je ramen niet!

18

Tijdens de campagnemaand 'Energiezuinig Bouwen en Wonen' vroeg BBL onder meer extra aandacht voor een betere isolatie van de woning. Vaak isoleert men wel voldoende de muren, de vloer en het dak van de woning, maar vergeet men de vensters. Rationeel omgaan met beglazing is echter van groot belang. De beperkte thermische kwaliteit van glas duwt de mate van warmte-isolatie naar beneden. Maar dat is niet het enige ...

Warmte en licht

De maximale k-waarde, opgelegd door het bijbehorende decreet, ligt momenteel op 3,5. De k3,5-eis sluit in ieder geval enkele glas volledig uit bij bouw of verbouwing. Ook dubbel glas in metalen ramen zonder thermische snede schiet tekort. Dubbel glas in een houten of kunststoffen omkadering zijn echter nog altijd het minimum minimorum. Gewoon dubbel glas is in feite een verouderd product. De glasindustrie heeft nu veel efficiëntere beglazing in haar assortiment. Verbeterd dubbel glas met een stralingsweerkaatsende laag of dubbel glas met stralingsweerkaatsende laag én gasvulling in de spouw zijn de norm. Ze halen k-waarden tot 1,1. In diverse laboratoria werken ingenieurs onder tussen aan superisolerende beglazing van minder dan k0,8, maar daar moet men nog wel even op wachten.

Alle dubbele en meervoudige beglazing heeft een randsluiting: een metalen profiel, gevuld met droogstof. Dit profiel zit rondom het glas en werkt als een koudebrug. Daarom is winterse condensvorming bijna onvermijdelijk. De commerciële slogan "op dubbel glas nooit condens" berust dus op een fabeltje van de fabrikanten. Diezelfde randsluiting zorgt er ook voor dat het opsplitsen van de beglazing in kleinere elementen, de k-waarde sterk doet oplopen. Wanneer je dus je raam om esthetische of functionele redenen opdeelt in relatief kleine venstertjes, schiet je de k3,5-grens gegarandeerd voorbij. Beter is de raamverdelingen op het glas te plaatsen en zo het raamvlak zo homogeen mogelijk te houden. De laatste jaren kan je ook isolerende randsluitingen op de markt terugvinden.

Conclusie is dat je in de woning best kiest voor hoogrendementsglas (HR-glas) of verbeterd dubbel glas. Dit soort superisolerend glas zorgt niet alleen voor minder warmteverliezen, maar straalt ook minder koude uit. Daardoor zal u het bij een buitentemperatuur van 20°C net zo warm hebben als bij een temperatuur van 22°C in een woning met gewone dubbele beglazing.

Zon en licht

Ramen zorgen voor licht en ruimte. Goed geplaatste ramen laten bovendien toe om volop te genieten van gratis zonnewarmte. De functie 'glas als zonnecollector' zit weerspiegeld in de ZTA-waarde van het beglazingsstelsel. ZTA = 1 betekent: alle zonnestraling die op het glas valt, komt binnen. Bij enkele glas bedraagt de ZTA-waarde 0,81. Bij dubbel glas daalt ZTA tot 0,72, driefoudig glas haalt 0,6 en verbeterd glas scoort een ZTA tussen 0,4 en 0,6.

In de winter zijn zonnewinsten zeer welkom. 's Zomers kunnen ze echter knap vervelend worden, dan is een lage ZTA-waarde een voordeel. Deze kan gezocht worden in speciale beglazing of in zonnewering. Buitenzonnewering behaalt dan de beste resultaten. Ze laat toe de ZTA terug te dringen tot een schamele 0,1, maar het grootste voordeel zit in het feit dat deze zonnewering naar behoefte perfect regelbaar is. In de winter geniet je also volop van de zon, terwijl je deze in de zomer buiten houdt. Bij speciale beglazing vind je zeer lage ZTA-waarden, maar is er van regelbaarheid geen sprake: de lage zonnewinsten 's winters leiden hoe dan ook tot een hoger energieverbruik.

Daarnaast zorgt glas ook voor de inval van natuurlijk licht in de woning. Deze kwaliteit duiden we aan met de LTA-waarde. LTA =

1 wijst erop dat alle daglicht dat buiten op het glas invalt, binnenkomt. Bij enkel glas bedraagt de LTA-waarde 0,86, dubbel glas haalt 0,75, drievoudig glas valt terug op 0,64.

Belangrijk hierin is dat je de grootste glasoppervlakte van de woning best op het zuidwesten oriënteert, zonder er daar meteen een oncontroleerbare serre van te maken.

Glas als geluidsisolator

Wat betreft geluidsindringing in de woning, vormt glas de zwakke schakel in gevels en dak. Door 1 m² enkel glas hoor je het straatlawaai of pakweg een overscherend vliegtuig liefst achtmaal beter dan door eenzelfde oppervlakte spouwmuur. In tegenstelling tot wat we aannemen, doet dubbel glas het net zo slecht. Erger, de akoestische kwaliteit van dubbele beglazing haalt de kwaliteit van enkel glas niet, wanneer we als dikte de som van de dikten van de twee glasschijven van het dubbel glas nemen. Bij strenge geluidsisolatie-eisen bij de gevel dienen we in de eerste plaats dan ook de beglazing aan te passen. Van beter tot goed hebben we: dubbel glas met glasschijven van verschillende dikte, dubbel glas met de dikste glasschijf gelaagd, dubbel glas met de dikste glasschijf gelaagd en gasvulling in de spouw. Akoestisch betere beglazing is echter maar zinvol als ook de ramen goed zijn. Dat wil zeggen: voldoende stijf en luchtdicht, ventilatie via afsluitbare roosters en andere maatregelen van dezelfde soort.

De beste geluidsisolatie krijgen we met dubbele ramen: luchtdicht binnen- en buitenraam, op voldoende afstand van elkaar, met in elk raam glas van een andere dikte en de zijanten van de spouw tussen beide ramen absorberend afgewerkt. Het verschil in geluidsisolatie met 1 m² spouwmuur is dan nog amper waarneembaar.

Davy Polle Paulus

bron: <http://www.emis.vito.be>

Thermoplus Energy isolerend HR-glas

De Belgische producent van beglazing Glaverbel levert reeds meer dan 50 jaar dubbele beglazing aan de woningbouwsector. In het kader van dit jubileum stelde Glaverbel vorig jaar

Thermoplus Energy voor, het nieuwste type isolerend dubbel glas uit haar gamma.

Deze extra isolerende beglazing met hoog rendement (HR) haalt een k-waarde van

1,1, een ZTA-graad van 0,39 en LTA 0,71. Daarmee scoort Thermoplus Energy vrij hoog binnen het marktsegment.

Ondertussen werd de Thermoplus-familie uitgebreid met enkele nieuwe leden: Thermoplus Starlite N en Astralite N. Beiden beantwoorden aan een dubbel doel: de lichtdoorlaatbaarheid van beglazing verhogen en tegelijkertijd aan een k-waarde van slechts 1,1 beantwoorden. Dit is mogelijk omdat Thermoplus bestaat uit een glasblad dat bekleed wordt met een microlaag metaal. De spouw tussen de twee glasvlakken van Astralite N is gevuld met lucht. Bij Thermoplus Starlite N is de lucht vervangen door het edelgas argon, dat de warmte-isolatie beduidend verhoogd.

Meer informatie omtrent deze en andere soorten beglazing kan je verkrijgen op onderstaand adres.

Glaverbel Group, Terhulpesteenweg 166, 1170 Brussel, tel. 02/674.30.83, fax 02/674.33.06, <http://www.glaverbel.com>

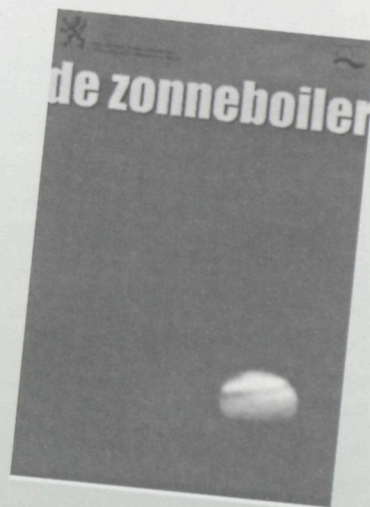
De zon levert gratis warm water

De zonneboiler, de nieuwe brochure van ODE-Vlaanderen

Warm water: we gebruiken het elke dag in de douche, het bad, voor de afwas. Het komt bijna vanzelfsprekend en automatisch uit onze geiser, boiler of verwarmingsketel. Maar meer en meer wordt duidelijk dat deze klassieke manier van warmwaterverwarming milieu-problemen en mogelijk zelfs klimaatsverandering veroorzaakt. Gelukkig hebben we nog de zon als onuitputtelijke, zuivere energiebron, en zelfs in het Belgische klimaat schijnt ze genoeg om er warm water mee te maken, ook als ze niet aan een blauwe hemel straalt. Het kan met een zogenaamde zonneboiler, die even automatisch en comfortabel warm water levert als jouw klassieke installatie. Dat zo'n systeem met zonne-energie goed werkt, bewijzen enkele honderden zonneboilers die al jaren functioneren. Dat is het resultaat van veel zoeken, bouwen en verbeteren: de ervaringen van enkele tientallen jaren hebben nu degelijke en betrouwbare zonne-energiesystemen voor

warmwaterproductie opgeleverd. Op de Vlaamse markt zijn er nu verschillende zonneboilers te koop, die kant en klaar geïnstalleerd kunnen worden door vakmensen. Handige doe-het-zelvers met de loodgietersstiel in de vingers kunnen het overigens ook zelf.

De nieuwe brochure "De zonneboiler" van ODE-Vlaanderen toont hoe het kan: hoe werkt een zonneboiler, welke systemen zijn er, hoe komen ze op het dak, op welke subsidies kan je rekenen. We hopen dat we je kunnen overtuigen van de kracht van de zon, en wie weet maak je er binnenkort zelf warm water mee! Je kan de brochure 'de zonneboiler' gratis aanvragen bij ODE-Vlaanderen vzw.

Organisatie voor Duurzame Energie Vlaanderen (ODE) vzw, Blijde Inkomststraat 46, 3000 Leuven, tel. en fax 016/23.52.51, e-mail: ode@skynet.be

BBL EIST AANPAK LOPENDE PROBLEMEN ROND VLAAMSE LUCHTHAVENS

Op 29 en 30 oktober 1999 organiseerden 100 milieu- en bewonersorganisaties in 18 landen een internationale actiedag rond de milieueffecten van het luchtverkeer. In het kader van deze actiedagen eist de Vlaamse milieukoepel Bond Beter Leefmilieu (BBL) dat er dringend werk wordt gemaakt van een verbod op nachtvluchten in Oostende. Daarnaast moeten de federale overheid en de gewesten de geluidsoverlast rond Zaventem eindelijk op een geïntegreerde wijze aanpakken.

Ook moet er komaf worden gemaakt met de megalomane uitbreidingsplannen voor Deurne.

Duizenden mensen in België ondervinden hinder of ernstige hinder van landende en opstijgende vliegtuigen. De uitbouw van de talrijke regionale luchthavens in ons kleine landje zorgen voor een uitbreiding en intensifiëring van het probleem.

Dat het niet enkel om een lokaal of nationaal probleem gaat, bewijst het succes van de derde internationale actiedag rond "de juiste prijs voor het luchtverkeer". In 18 verschillende landen - waaronder VS, Duitsland, Frankrijk, Spanje, België - werd actie gevoerd. In Vlaanderen werden de poorten van de Oostendse luchthaven door WILLOO symbolisch dichtgeplakt om hun eis tot het verbod op nachtvluchten kracht bij te zetten. In dezelfde periode van de actiedagen kwam de lawaaioverlast door vliegtuigen extra in de belangstelling doordat de 'luchthavengemeenschap' naar de Raad van State trok om een Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering aan te vechten. Dit Besluit werd op 27 mei 1999 door de Brusselse regering uitgevaardigd en legt grenswaarden op die de vliegtuigen, ongeacht de weersomstandigheden, in geen geval mogen overschrijden. De desbetreffende maatregel treedt normaal in werking op 1 januari 2000.

BBL juicht het Besluit van de Brusselse regering sterk toe, maar beseft tegelijkertijd dat indien het enkel bij deze norm blijft, de problematiek enkel maar verschoven wordt. Daarom zal BBL in toekomst er bij de desbetreffende ministers op aandringen om hier-

omtrent een eenduidig beleid te voeren over de gewestgrenzen heen.

Een ander heikel punt betreft de privatisering van de regionale luchthavens van Deurne en Oostende. Volgens het MER (Milieueffectenrapport) over de luchthaven van Deurne (1999) zal het aantal personen dat binnen de geluidscontour van 55dB(A) woont, door de uitbreiding van de luchthaven stijgen van 4.648 tot 8.159. Het aantal sterk gehinderden zou, nog steeds volgens dit MER, toenemen van 1.907 in 1996 tot 3.234 in 2007. Indien de luchthaven van Deurne geprivatiseerd wordt, gaat ze zeker rendabel moeten gemaakt worden. Hiervoor is primordiaal een verlenging van de startbaan nodig. Dit is vanuit sociaal - en milieuoogpunt onaanvaardbaar.

Ook de luchthaven van Oostende stevent af op een privatisering. Het gevaar bestaat dat de overheid, onder druk van het geld dat deze privatisering voor de schatkist kan opbrengen, zal moeten inbinden op het vlak van milieudoelstellingen.

Daarom is het nodig dat er in de concessievoorwaarden, zoals die aan de mogelijke overnemers worden voorgelegd, duidelijke bepalingen zijn opgenomen die een uitbreiding van de luchthavens én de daaraan gekoppelde nachtvluchten verbieden.

Johan Niemegeers

NACHT VAN DE DUISTERNIS DOET LAMPJE BRANDEN

Ruim honderd Vlaamse steden en gemeenten namen deel aan de jaarlijks wekerende Nacht van de Duisternis, een gezamenlijk initiatief van Bond Beter Leefmilieu (BBL) en de Werkgroep Lichthinder van de Vlaamse Vereniging voor Sterrenkunde (VVS). In de nacht van zaterdag 13 op zondag 14 november doofden de deelnemers een deel van hun openbare verlichting. Bovendien kon men op meer dan 35 plaatsen ook genieten van de nachtelijke natuur en de sterrenhemel door de inzet van verscheidene milieubewegingen en de lokale afdelingen van VVS.

Eerder diezelfde week, rekende Johan Vandewalle van BBL bij de voorstelling van de Nacht van de Duisternis, de besparingsmogelijkheden inzake openbare verlichting uit. Door enkele eenvoudige maatregelen kunnen de Vlaamse gemeenten en het Vlaamse Gewest jaarlijks 60,3 procent besparen op het elektriciteitsverbruik voor openbare verlichting. Dat stemt overeen met een bedrag van maar liefst 728,1 miljoen BEF per jaar.

Een eerste maatregel betreft de vervanging van kwikdamplampen door natriumdamplampen, die evenveel licht geven maar energiezuiniger zijn. Daarnaast moeten alle oude lampekappen vervangen worden door modernere types, waaraan boven de lamp een naar beneden gerichte spiegel bevestigd is. Hierdoor richt het licht zich enkel naar de weg en volstaan zwakkere lampen voor hetzelfde lichteffect. Tenslotte kan op tal van plaatsen de verlichting 's nachts gedoofd worden, zoals op kleine landelijke wegen en bij accentverlichting op monumenten.

De investering die hierbij gemoeid is, bedraagt 4,1 miljard BEF, maar door de jaarlijks besparing van bijna 730 miljoen op de elektriciteitskosten, is dat bedrag op een termijn van 5 jaar en 8 maanden al terugverdiend.

Skytracers opnieuw in het voetlicht

Naar aanleiding van de Nacht van de Duisternis heeft Vlaams minister van Leefmilieu Vera Dua de milieu-inspectie gevraagd opnieuw strengere controles uit te voeren op - vaak door discoteken en bioscopen gebruikte - lasers en zogenoemde skytracers. Een gelijkaardige campagne van de milieu-inspectie enkele jaren geleden wees uit dat dergelijke controles slechts een tijdelijk effect hebben.

Daarnaast gaat minister Dua in het kader van het urgentieplan rond de lichtvervuiling en in samenspraak met haar collega van Mobiliteit, Steve Stevaert, nagaan welke bijkomende maatregelen rond de openbare verlichting van gewestwegen kunnen genomen worden. Deze maatregelen zullen tegen eind juni 2000 gebundeld worden in het CO₂-REG-ontwerpplan.

Davy Polle Paulus

Krachtheffing - heffing op kracht

22

Eco-taksen en energieheffingen zijn instrumenten die zeer belangrijk zijn bij de stap naar duurzame ontwikkeling. Doordat de instrumenten ook daadwerkelijk ingrijpen in de bestaande productie- en consumptiepatronen zijn ze echter niet zo geliefd in sommige politieke en industriële middelen. En dan was er ineens het initiatief van de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling (FRDO) om de federale regering éénparig te herinneren aan de kracht van deze instrumenten. Een advies dat kan tellen.

Niet dat het bij de Raad om een toevallig advies gaat. De Raad toonde in haar advies rond het CO₂-reductieplan en bij het compacte advies bij de federale wet op de liberalisering van de elektriciteitssector reeds een gezonde interesse voor financiële en fiscale instrumenten. Desalniettemin maakte het unanieme advies indruk; ook op staatssecretaris Deleuze die prompt stelde dat deze maatschappelijk consensus rond de energieheffing ook politiek zeer belangrijk is. Zijn we op weg naar een Belgische energieheffing? Milieurama geeft het verslag van een energieke evolutie.

Het advies voor u nog eens uitgepluisd!

Wat staat er nu exact in het advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling? De FRDO meent dat "een gedifferentieerde verhoging van de belasting op het gebruik van energie zijn plaats heeft in het geheel van maatregelen die België moet invoeren om zijn engagement in het kader van het Kyoto Protocol waar te maken". Een stelling waar de Belgische Petroleum Federatie het overigens niet mee eens is. Voor een aantal gebruikers vormt een dergelijke gedifferentieerde belastingverhoging op energie een noodzakelijk signaal om rationeler met energie om te gaan en om hun broeikasgasemissies te verminderen.

De Raad stelt wel een aantal voorwaarden waaraan de heffing moet voldoen. De heffing moet gedifferentieerd zijn naargelang de milieubelasting van de energievorm. De energieheffing dient gecompenseerd met belastingverlagingen of via het verwezenlijken van sociale, ecologische en/of economische doelstellingen bij consumenten en producenten. Lagere inkomens dienen gespaard te worden. En negatieve effecten op het concurrentievermogen

van bedrijven dienen vermeden te worden om delokalisatie geen kans te geven, wat volgens het FRDO slechts tot een verschuiving van de emissies van broeikasgassen zou leiden. De facto stelt de FRDO voor dat er met industriële sectoren een soort van milieubeleidsovereenkomsten op het vlak van energie worden afgesproken.

Mag het ietsje meer zijn?

De FRDO stelt dat er voor de verbruikers nood is aan een signaal van een hogere prijs per energie-eenheid, zonder dat hierdoor de totale gezinsbestedingen significant mogen toenemen. "Het is daarom noodzakelijk dat de opbrengsten van de verhoogde energiebelasting (deels) terugvloeien naar de privé-consumenten in de vorm van zowel fiscale als niet-fiscale sociale en energiebesparende maatregelen, zoals de verlaging van het BTW-tarief voor de eerste tariefschijven voor elektriciteit en gas en subsidies voor REG-maatregelen", lezen we. In het bijzonder voor de gezinnen met de laagste inkomens mag de energiefactuur om sociale redenen niet toenemen, stelt de Raad. Doorgaans beschikken deze gezinnen over onvoldoende financiële middelen om in rationeel energiegebruik te investeren. Voor hen zijn dus bijzondere compenserende en energiebesparende maatregelen vereist.

De Raad wenst ook de mobiliteit aan te pakken. Een hogere prijs voor de automobilititeit zal aanzetten geven tot een beheersing van de mobiliteitsvraag voor alle vervoerstakken, in het bijzonder voor het wegvervoer en het luchtverkeer. Er is nood aan een vermindering van het brandstofverbruik per vervoerde reiziger- en ton-kilometer in alle vervoerstakken. De Raad is voorstander van de internalisering van alle externe kosten voor alle vervoerstakken. En ook de bedrijfswereld ondersteunde het advies. De Raad voorziet immers ook voor hen compenserende maatregelen. In de eerste plaats via verlaging van de arbeidskosten, zonder dat dit het financieel evenwicht van de sociale zekerheid in gevaar mag brengen. Indien deze verlaging om objectieve redenen onmogelijk is, moeten steunmaatregelen rond REG mogelijk zijn. Voor energie-intensieve ondernemingen wordt een extraatje voorzien. Zij kunnen ook via convenanten met de overheid effectief bewijzen dat ze

investeren én scoren op het vlak van energie-efficiëntie.

Op weg naar een heffing op kracht?

Zit er nu een energieheffing aan te komen? Zo'n vaart loopt het niet. Staatssecretaris Deleuze wenst eerst alle mogelijkheden op Europees niveau te onderzoeken vooraleer op Belgisch niveau stappen te zetten. Olivier Deleuze: "Ik vind het advies van de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling opmerkelijk. Met dergelijke adviezen kan ik duidelijk aan het werk. Maar ik wil wel stap voor stap gaan. Ik zal het dossier grondig voorbereiden en eerst overleggen met onze Europese partners. Ik zal de energieheffing aan bod laten komen tijdens het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie."

Ook de FDRO stelt dat de verhoging van de belasting op energie bij voorkeur op het niveau van de Europese Unie moeten worden ingevoerd. Dat vindt de Europese milieu-administratie DGXI ook, maar dit bestaat reeds meer dan vijf jaar en toch komt er weinig op gang. De FDRO stelt dan ook terecht dat fiscale maatregelen inzake energie mogelijk moeten blijven op nationaal vlak. De Europese koepelorganisatie rond klimaat en energie Climate Action Network is niet al te optimistisch rond een eventuele Europese energieheffing. Karla Schoeters, een aandachtig deelnemer aan de opvolgingsconferentie in Bonn: "Ik vind dat er weinig vooruitgang is gemaakt in Bonn. De engagements worden te weinig hard gemaakt in de voorbereidende administratieve vergaderingen. De Europese ministers komen op het einde van de conferentie wel hun goede wil tonen, maar als de verschillende administraties niet de mogelijkheid krijgen om een effectieve Europese energiepolitiek uit te werken, dan schuiven de vooropgestelde doelstellingen op vlak van CO₂-reductie verder en verder weg. Ondertussen zitten we wel met een aangepaste, zeg maar aangetaste versie van het witboek rond hernieuwbare energie. Er is dus nog heel wat werk aan de winkel. Als Europese NGO krijgen we vanuit Europa trouwens het advies om onze aangesloten leden werk te laten maken van de voorbereiding van regionale heffingen zoals in de UK, Nederland, sommige Statwerke in Duitsland en de Scandinavische landen. Dat is volgens hen de enige manier om ook één en ander Europees in beweging te zetten."

Ook België heeft een mini-heffing op het energieverbruik ter financiering van de sociale zekerheid. En er is een REG-fonds binnen elke elektriciteitsleverancier. Er wordt één centiem per verkochte kWh uitgetrokken voor REG-acties.

Staatssecretaris Deleuze: "De liberalisering van de elektriciteitssector zal inderdaad leiden tot lagere prijzen, ook voor de gemiddelde consument. Ik verwacht echter veel van een doorzichtige energiemarkt én van een goede toezichhoudende overheid. Het Controleorgaan voor de regulering van de elektriciteits- en gassector, de CREG, wordt daartoe een belangrijk orgaan. Ik wil dit orgaan vanuit de overheid een duidelijke taak geven om het maatschappelijk en openbaar belang en dus ook het milieubelang te vrijwaren."

Dirk Van Regenmortel

Projectenwedstrijd 'onderwijs en industrieel erfgoed'

24

In het kader van de vorig schooljaar gestarte campagne 'industrieel erfgoed en onderwijs' lanceert de Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie andermaal een projectenwedstrijd waarbij door jongeren in onderwijsverband gerealiseerde projecten gehonoreerd worden. Deze projecten kunnen uitgewerkt worden in school- of klasverband, of tijdens naschoolse activiteiten, op eigen initiatief van de leerlingen, of op initiatief van een leerkracht. De leerlingen werken in de loop van 1999-2000 projecten uit, die op een of andere wijze bijdragen tot de kennis, het behoud of de ontsluiting van industrieel erfgoed in Vlaanderen en Brussel.

Het kunnen derhalve projecten zijn die betrekking hebben op de studie van het industrieel verleden, op het behoud en de restauratie van het erfgoed of op het bekendma-

ken en ontsluiten van dit erfgoed. De aandacht zal hierbij vooral uitgaan naar de inzet en het engagement van de jongeren, de wijze waarop zij hun resultaten aan de buitenwereld voorstellen, de originaliteit of het vernieuwende van de projecten en het bereikte resultaat. Een onafhankelijke jury zal oordelen over de ingediende

rapporten en kan tot een maximaal bedrag van 100.000 BEF steun verlenen aan het bekroonde project of de bekroonde projecten. De geselecteerde projecten zullen eveneens in een publicatie opgenomen worden en een plaats krijgen in een tentoonstelling, die gedurende een jaar doorheen Vlaanderen en Nederland zal reizen.

De inschrijvingsformulieren en de rapporten over de projecten moeten ingediend worden uiterlijk 31 maart 2000. Meer informatie kan je bekomen op onderstaand adres.

i Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie (VVIA) vzw,
Postbus 30 Gent XII, 9000 Gent-12, tel. 0496/37.77.91, fax 056/25.51.73,
e-mail: vvia@conservare.be, <http://www.conservare.be/vvia/>

Het Groen Platform zalft en slaat

Het Groen Platform werd in 1994 opgericht. Het is een samenwerkingsverband tussen plaatselijke milieu- en natuurverenigingen, landbouw- en werknemersorganisaties, socio-culturele - en verbruikersverenigingen voor het behoud van de leefbaarheid in Desteltonk, Mendonk en Sint-Kruis-Winkel. Deze drie woonkernen liggen op de rechteroever van het kanaal Gent-Terneuzen op het grondgebied van Gent. Het platform telt een dertigtal lidverenigingen.

Het Groen Platform heeft zopas twee prijzen ingesteld, de 'Prijzen Herman Devoldere' (de 'goede' prijs) en de 'Prijzen van 't vuil schouwken' (de 'slechte' prijs). Met deze prijzen wil het Groen Platform enerzijds goede initiatieven belonen en anderzijds slechte punten uitdelen voor initiatieven die de leefbaarheid in de Gentse kanaalzone schaden. Herman Devoldere was een voorloper in de strijd voor het leefmilieu in en rond de Gentse Kanaalzone. Hij was de initiatiefnemer voor het GAL (het Gents Aankomende Leefmilieu),

een van de eerste milieubewegingen in Vlaanderen. De prijs die naar hem genoemd wordt, belooft initiatieven die een positieve bijdrage leveren aan de levenskwaliteit in en rond de Gentse kanaalzone. De 'Prijzen van 't vuil schouwken' daarentegen zal worden toegekend aan personen of bedrijven die het leefmilieu in de kanaaldorpen onnodig en overdreven belasten. De prijzen zullen voor de eerste keer worden uitgereikt op 26 januari 2000.

Een prijs kan toegekend worden aan organisaties, besturen, bedrijven of personen. Een jury zal de kandidaturen beoordelen. Beide prijzen zijn kunstwerken, waaraan verder geen geldelijke beloning is verbonden. Het Groen Platform roept alle geïnteresseerden op om kandidaten voor de milieuprijzen voor te dragen. Bij de voordracht dient een korte motivatie te worden gevoegd. Het Groen Platform, noch zijn kernleden, noch zijn verwante organisaties komen voor de prijzen in aanmerking.

i De voordrachten kunnen gebeuren tussen 6 en 20 december 1999 bij:
David Hubert, Georges Wibierdreef 18, 9040 Sint-Amandsberg,
e-mail: hdauid@twintech.com

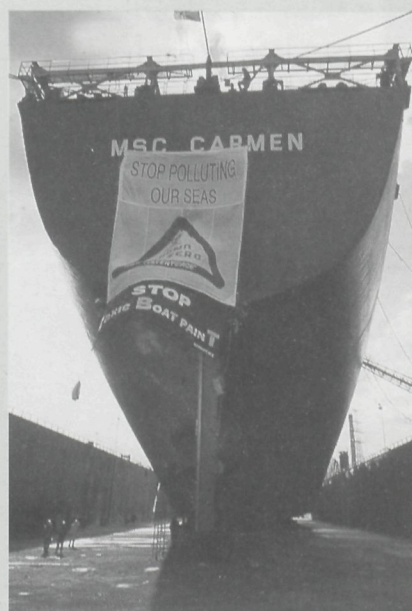
TBT 'plots' op regeringsagenda

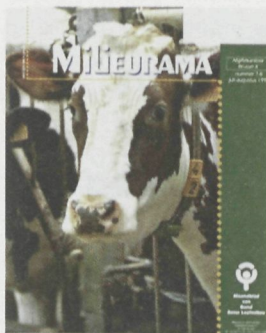
Op pagina's 16 en 17 van Milieurama oktober berichtte het u vertrouwde blad onder de hoofding "Scheepsverven beloven alles behalve schilderachtige toekomst" over de acties van Greenpeace in de haven van Antwerpen. Greenpeace wou daarmee de aandacht vestigen op de negatieve effecten van het pesticide Tributyltin (TBT) op het leven in onze zeeën. TBT wordt gebruikt in scheepsverf om de aangroei van organismen op de romp van het vaartuig te verhinderen.

Vrijwel onmiddellijk na de acties ving Milieurama 'hoopvolle' signalen op vanuit regeringshoek. Reeds enkele dagen na het actieweekend kwam Vlaams minister van Openbare Werken Steve Stevaert met een saneringsplan voor de Zeebrugse voorhaven op de proppen. "Sanering van vervuilde sites is echter zinloos als er geen initiatieven worden genomen om de zaak bij de bron aan te pakken en het gebruik van TBT te banen via reglementering en strikte handhaving," klonk het verder in de persmededeling.

Begin november bereikte ons dan het bericht dat federaal minister van Leefmilieu en Volksgezondheid Magda Aelvoet "TBT de oorlog verklaart". De minister wil erop aandringen dat Internationale Maritieme Organisatie (IMO) een verbod op het gebruik van TBT instelt vanaf 2003. Vanaf 2008 zou geen enkel schip nog TBT-houdende verf op de romp mogen hebben. Op nationaal vlak belooft de minister alvast een volledig verbod tegen 2003.

Wordt ongetwijfeld vervolgd ...

Milieurama graaft dieper en breder

We kunnen er niet om heen. De beloftevolle aankondiging van een nieuw tijdperk weerklinkt reeds maanden in alle media, op elke hoek van de straat, in elke vereniging. Dat het nieuwe millennium nieuwe kansen biedt, valt niet te weerleggen. Een milieubeweging in beweging dient dan ook deze kansen aan te grijpen.

Ook Milieurama, het maandblad van Bond Beter Leefmilieu, ondergaat binnen enkele weken een gedaanteverwisseling. Enkele decennia geleden was het blad een belangrijke *spreekbuis van de milieukoepel*: vierwekelijks inspelen op de milieualternatie was toen een absolute must. Tijden veranderen echter. BBL groeide uit tot een milieuduizendpoot die ook steeds meer communicatiekanalen ging aanspreken: via onze campagnemagazines bereiken we momenteel vele honderdduizenden mensen, via de media slagen we erin om kort op de bal van de milieualternatie te spelen.

Betekent dit alles dat BBL zijn tijdschrift Milieurama overboord wil gooien? Niets is minder waar! BBL wil zijn blad doen uitgroeien tot het *referentiemagazine*

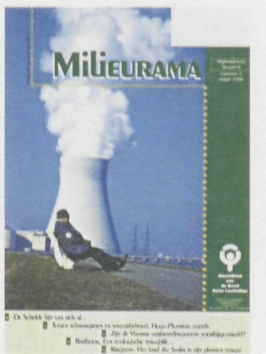
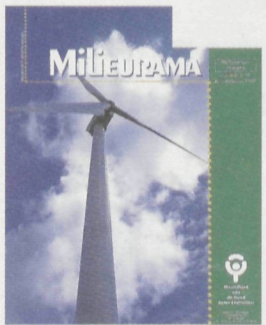
inzake leefmilieu in Vlaanderen. En dit vanuit de vaststelling dat Vlaanderen niet beschikt over een leefmilieutijdschrift dat een brede lezersgroep wil aanspreken. Dit betekent wel een uitdaging voor de redactie van Milieurama ...

Daarom maakt Milieurama in de huidige vorm plaats voor een nieuw concept: vanaf 01 februari 2000 brengen we je het laatste nieuws omtrent leefmilieu tweemaandelijks. Wat we inboeten op periodiciteit trachten we alvast ruimschoots te compenseren op het vlak van kwaliteit. Om de twee maanden, dat wil zeggen meer plaats voor achtergronden bij dossiers, een nog betere aanpak van milieuthemata dan nu al het geval is, meer ruimte voor diepte ...

Uiteraard blijft Milieurama de leefmilieuproblematiek op de voet volgen. Als enige periodiek die volledig gewijd is aan het milieuthema in Vlaanderen, brengen we je al wat je wil weten. Milieurama, als periodiek van BBL, zal met uw steun ook in de toekomst op de bres staan voor een beter leefmilieu. Ons engagement van het verleden is ons engagement van de toekomst.

Davy Polle Paulus - eindredacteur Milieurama

Danny Jacobs - stafmedewerker communicatie

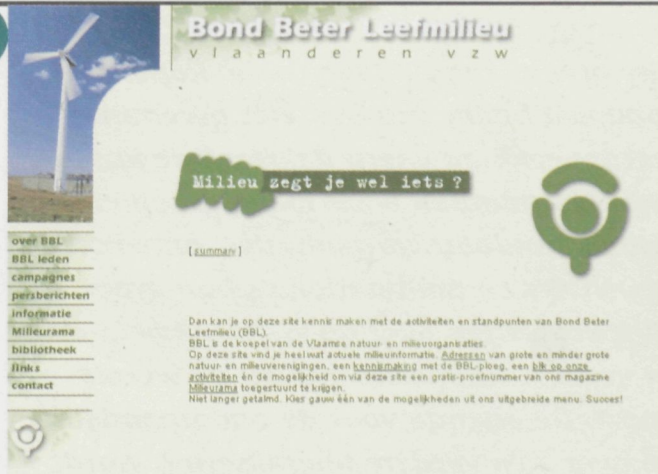
Brows eens naar ...

De gloednieuwe webstek van BBL

Communicatie en informatie. Twee begrippen die de laatste jaren ontzettend veel aan belang gewonnen hebben. Er staat geen rem meer op de communicatiemogelijkheden. Een organisatie van algemeen belang zoals BBL moet zich dan ook mengen in die maalstroom van informatie-uitwisseling, wil zij niet opgaan in het decor.

Daarom - maar daarom niet alleen - gonste het algemeen secretariaat van de bedrijvigheid in voorbereiding van de *nieuwe BBL-website*. In toekomst zullen we trachten je nog sneller op de hoogte te brengen van de nieuwste ontwikkelingen op leefmilieugebied. Daarnaast stelt BBL zich als organisatie ook open voor iedere geïnteresseerde: een compleet overzicht van BBL als organisatie leidt je door de wandelgangen van de Vlaamse milieukoepel. Maar sinds 01 november vind je ook de BBL-campagnes, persberichten, ledenorganisaties, ... on line terug. Kortom: te veel om op te noemen.

We nodigen je dan ook graag uit eens een kijkje te komen nemen op ons nieuwe elektronische adres. Omdat milieu je wel iets zegt ...

<http://www.bondbeterleefmilieu.be>

25

Seattle maakt zich op voor nieuwe ronde in vrijmaking wereldhandel: moeten milieubelangen, consumentenbescherming en ontwikkelingskansen wijken?

De pletwals van de liberalisering

"Why greens should love trade" kopte The Economist begin oktober. Het gerenommeerd weekblad wierp daarmee de knuppel in het hoenderhok waar milieugroepen, vakbonden, landbouworganisaties, ontwikkelings-NGO's en multinationals hun groot gelijk bevechten over de wenselijkheid van een verdere liberalisering van de wereldhandel. De agenda voor de onderhandelingen over zo'n verdere liberalisering wordt rond deze tijd - onder auspiciën van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) - op een bijeenkomst van regeringsleiders in Seattle vastgelegd. Wordt het milieu nu al dan niet beter van al dat liberaliseringsgeweld? Deze vraag valt blijkbaar niet eenduidig te beantwoorden.

Van David Ricardo...

De theorie van vrijhandel als instrument voor het verhogen van de levensstandaard en welvaart, kent eigenlijk haar oorsprong in het begin van de 19de eeuw. De liberale econoom Ricardo lanceerde toen de "wet van de comparatieve voordelen". Deze wet stelt dat in een systeem van vrijhandel elk land zijn kapitaal en arbeid in de eerste plaats zal aanwenden voor die productie waarin het land het beste scoort en de meeste mogelijkheden heeft. Als bijvoorbeeld land A erin slaagt om jaarlijks 2 ton graan per hectare te produceren en 1 ton katoen, terwijl land B per hectare een graanproductie haalt van 1 ton en 2 ton katoen, kunnen beide landen door middel van specialisatie en vrijhandel op hetzelfde landbouwareaal een veel hogere productie halen voor beide producten. Land A legt zich dan toe op de graanproductie, terwijl land B enkel nog katoen teelt. Zelfs indien land B zowel in de graan als in de katoenproductie moet onderdoen voor land A, dan nog doen beide landen er voordeel aan indien land A zich toespitst op de teelt waarin het productiviteitsverschil met land B het grootst is. Het gezamenlijk productievolume blijft in dat geval nog steeds hoger liggen. De natuurgegeven mogelijkheden worden op die manier het meest efficiënt aangewend, de arbeid op de meest economische wijze verdeeld.

Dat is de theorie. Een theorie die op het eerste zicht ook wel aansluit bij het ecologisch principe van de 'eco-efficiëntie': zoveel mogelijk produceren met een zo laag mogelijke inzet van productiefactoren (waaronder energie en grondstoffen). Waarom moeten wij hier in Vlaanderen 's winters massa energie steken in het verwarmen van de serres voor de tomatenkweek, terwijl diezelfde tomaten in Zuid-Europa aan het zonlicht voldoende hebben. Zou het dan energetisch niet meer verantwoord zijn om de tomatenkweek volledig over te laten aan Zuid-Europese landen terwijl wij ons toeleggen op de Belgische aardappel?

... tot Ricardo Petrella

Toch blijft er een hemelsbreed verschil tussen theorie en praktijk. Waar aanvankelijk de wereldhandel eerder weg had van een 'uitwisseling' of 'uitruiling' van goederen op basis van natuurlijke rijkdommen van bepaalde landen of op basis van specifieke natuurlijke productiefactoren en omgevingsfactoren heeft de wereldhandel nu eerder plaatsgemaakt voor platte concurrentie op basis van landelijke verschillen in sociale, fiscale en milieu-wetgeving. Onder meer door toedoen van de GATT verdertienvoudigde de internationale handel sinds 1950. Er is sprake van een globalisering van de economie, een fenomeen dat onder andere in het boek "Grenzen aan de concurrentie" door Ricardo Petrella in kaart wordt gebracht. Multinationale ondernemingen en internationale beleggers zijn wereldwijd aanwezig om uiteindelijk daar te investeren waar de meest optimale mix van productiefactoren aanwezig is (flexibele arbeidsvoorwaarden, lage fiscaliteit, soepele milieuvorwaarden, ...). De globalisatiestrategie van bedrijven leidt ertoe dat deze meer en meer kunnen ontsnappen aan de controle van de natiestaten. Zoals water steeds stroomt naar het laagste punt, zo ook verplaatsen productieactiviteiten zich naar die regio's met de laagste sociale kost en met de minst strenge ecologisch spelregels. De verschillende naties worden door de multinationals tegen elkaar uitgespeeld om hun sociale - en milieuwetgeving te versoepelen. Staat een strengere wetgeving ter bescherming van het milieu of de consument de multinationals in de weg, dan wenden ze zich tot de Wereldhandelsorganisatie - of binnen Europa tot de Europese Commissie - om onder de dreiging van handelssancties deze obstakels uit de weg te ruimen.

Dolfijnen en hormonen

De voorbeelden zijn ondertussen legio. Begin jaren '90 wendde Mexico zich met succes tot de GATT - de voorloper van de Wereldhandelsorganisatie - voor de vernietiging van het Amerikaans verbod op de invoer van tonijn die werd gevangen met netten waarin ook dolfijnen verstrikken. De GATT aanvaarde weliswaar Amerika's recht om dolfijnen te beschermen, maar kon niet aanvaarden dat 'discriminerende handelssancties' werden gebruikt om dit doel te bereiken. Amerika moest maar via een labelsysteem duidelijk maken welke tonijn dolfijnvriendelijk gevangen was. Voor velen leek het echter dat de dolfijnen geofferd werden op het altaar van de vrijhandel. En als het van de WHO afhangt, zal ook de Europese strengere aanpak van hormonen-vlees en genetisch gemanipuleerde organismen omwille van het concurrentieverstorend effect moeten wijken.

Niet alleen op het wereldtoneel in de strijd tussen de handelsblokken, maar ook binnen de handelsblokken wordt progressieve milieuwetgeving bestreden als strijdig met de eengemaakte markt. Zo daagde de Europese Commissie na een klacht van de aluminiumindustrie Denemarken voor het Europees Hof van Justitie

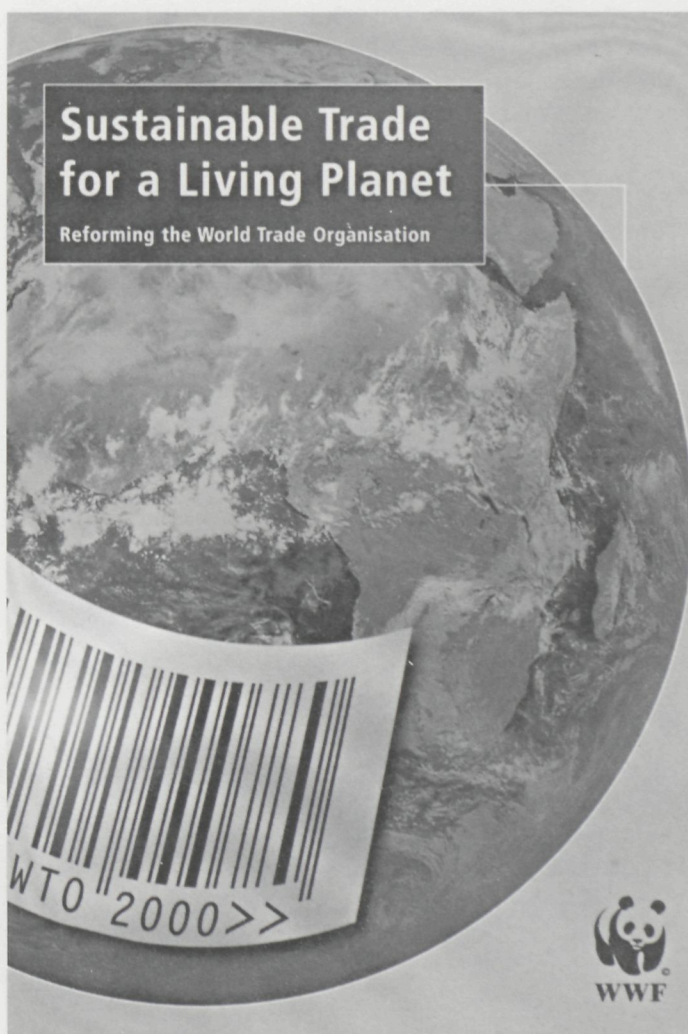
wegens zijn verbod op wegwerpverpakkingen voor bier en frisdrank.

De agenda van Seattle

Niet verwonderlijk dus dat milieu- en consumentenorganisaties sceptisch staan tegen een verdere naakte liberalisering van de wereldhandel. Normaal moet in Seattle gesproken worden over een programma voor de verdere vrijmaking van de handel in landbouwproducten en diensten. Maar de Europese Unie zal aandringen op een aanzienlijke uitbreiding van deze agenda. De EU wil immers niet weten van een verdere afbouw van zijn landbouwsubsidies. Daarvoor wil zij op andere domeinen - waaronder de door de bioindustrie gevraagde bescherming van 'intellectuele eigendomsrechten' - een prijs betalen.

Organisaties die opkomen voor de bescherming van het milieu, de consument of de arbeider of voor de verdere ontwikkeling van derde wereldlanden vinden echter dat eerst maar eens gekeken moet worden naar de effecten van de reeds genomen maatregelen om de wereldhandel vrijer te maken. Wat is de impact van de reeds gemaakte afspraken op het vlak van ontwikkeling van derde wereldlanden, het leefmilieu, mensenrechten en arbeidsvoorwaarden?

In geen geval willen de NGO's dat handelswetten een verdere aanval kunnen inzetten op wetten gericht op ontwikkeling, de bescherming van mens en milieu, arbeidsomstandigheden en dierenwelzijn. Invoerbependingen ter bescherming van de eigen voedselvoorziening in ontwikkelingslanden en hogere milieu- en

gezondheidsnormen moeten tot de mogelijkheid blijven horen. Landen moeten ook het recht hebben omwille van het 'voorzorgsbeginsel' bepaalde goederen of diensten buiten te houden. Dat is onder meer van belang in dossiers zoals die van het hormonen-vlees en de genetisch gemanipuleerde organismen. Het is niet aan een Europa om aan te tonen dat hormonenvlees schadelijk is, het is Amerika die moet aantonen dat hormonenvlees niet schadelijk is voor de gezondheid.

Tevens moeten internationale verdragen ter bescherming van het milieu (Klimaatverdrag, Kyoto, Biodiversiteitsverdrag, ...), de ontwikkeling, gezondheid, mensenrechten en arbeidsomstandigheden voorrang hebben op overeenkomsten rond de vrijmaking van de wereldhandel. Disputen over vermeende milieuwetgeving die bestreden wordt als zijnde zuiver protectionisme, moeten beslecht worden door het Internationaal Gerechtshof dat recent met een Internationale Milieukamer werd uitgebreid. Daar - en niet binnen de WHO - zijn mensen te vinden die milieuwetgeving op effectiviteit en gegrondheid kunnen beoordelen.

Geen reden tot paniek?

Volgens The Economist kunnen milieuorganisaties echter op hun beide oren slapen. De oplossing voor mensen die hormonenvrij vlees willen eten of tonijn die niet samen met dolfijnen werd gevangen, ligt volgens het weekblad in het labelen van milieuvriendelijk producten en niet in het bannen van de bestreden producten. "Laat de consumenten, en niet de regeringen, bepalen wat ze eten". Maar moet die consument niet tegen

zichzelf worden beschermd? En wat met producten die bij hun productie juist aan anderen heel wat schade berokkenen? Gaat elke consument daarvan wakker liggen en voor het - dikwijls duurder - milieuvriendelijk alternatief kiezen? Glijden we dan niet af naar een *tragedy of the common*?

Ook voor een negatieve spiraal naar de meest lakse milieuwetgeving moeten we volgens het weekblad niet wakker liggen. America's Census Bureau heeft immers berekend dat zelfs de meest vervuulende industrieën niet meer dan 2% van hun omzet aan de bestrijding van de vervuiling spenderen. Maar wat met de noodzakelijk nieuwe milieuwetgeving? Wordt die niet afgeremd door de steeds concurrentiëler wordende marktomgeving? Als we zien met welke furie het bedrijfsleven te keer gaat tegen strenger wordende Europese milieuwetgeving, dan kunnen we niet anders dan deze vraag positief te beantwoorden. De negatieve invloed op het concurrentievermogen wordt maar al te graag door bedrijven en overheden als argument aangehaald om geen strengere milieunormen te moeten uitvaardigen.

Stop exportdumping

Wil dat nu allemaal zeggen dat milieugroepen en derde wereldorganisaties elke verdere liberalisering moeten afblokken?

Natuurlijk niet. Vrijhandelfreaks, milieuorganisaties en de ontwikkelingslanden hebben er allen belang bij dat exportsubsidies voor landbouwproducten - die daardoor aan zeer lage prijzen gedumpt kunnen worden op derde wereldmarkten en daar de lokale landbouwproductie ontwrichten - verder drastisch worden afgebouwd. Hetzelfde geldt immers voor de milieuschadelijke subsidies voor de zeevisserij en voor

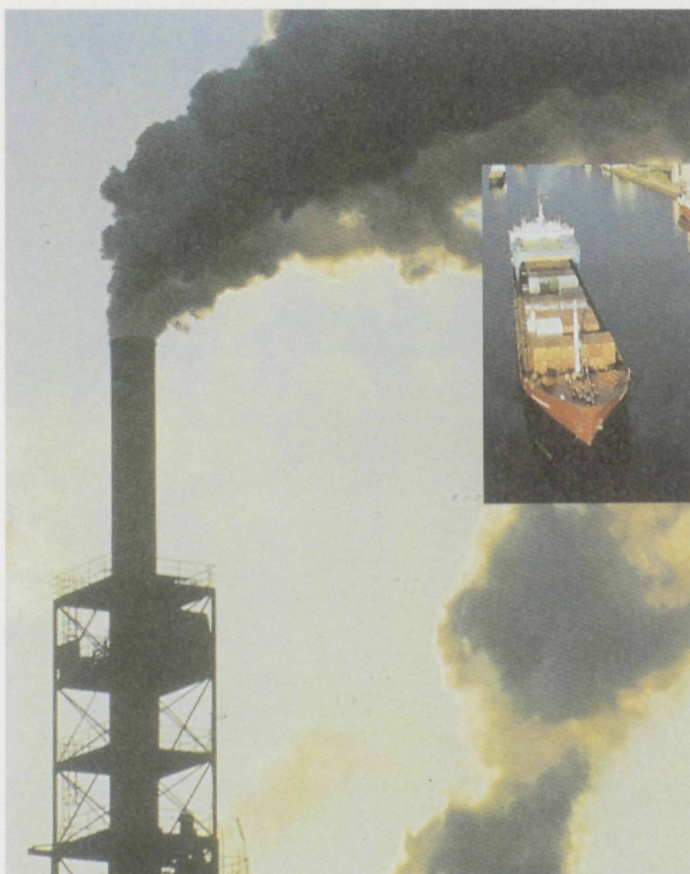

de fossiele energieproductie. Spijtig genoeg wordt een afbouw van steun voor fossiele brandstoffen door de Duitse steenkoolarbeiders tegengehouden en wordt een verdere afbouw van de exportsubsidies door Europa afgeblokt.

Nochtans – zo blijkt uit een ander artikel in dit nummer – kunnen de Europese landbouwsubsidies in tegenstelling tot wat de Europese Commissie stelt, niet verkocht worden als zijnde een ver-

loning voor de milieubaten die onze landbouwers leveren. De hervorming van het Europees landbouwbeleid onder Agenda 2000, die het landbouwbeleid moest voorbereiden op de verdere liberalisering binnen de WHO, is niet in zijn opzet geslaagd om het milieubeleid in het landbouwbeleid te integreren en zo de 'multifunctionaliteit' van de landbouw veilig te stellen. Dat krijgt in Seattle ongetwijfeld nog een staartje ...

Meer Info:

- Ontwerpmededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement, Benadering van de milleniumronde door de EU
- A Reform Agenda for the WTO Seattle Ministerial Conference. WWF Position Paper, september 1999
- Sustainable Trade for a Living Planet: Reforming the World Trade Organisation. WWF International, september 1999.
- The Emperor has no Clothes: Why it's Time to Change the Way we Trade. Friends of the Earth International, position paper, june 1999

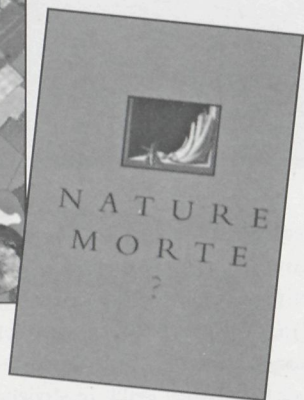
PUZZELEN

In het vorige nummer waren we op zoek gegaan naar de term 'biotechnologie'.

De nieuwe opgave ligt, zoals u merkt, reeds klaar. U wil ook iets omhanden terwijl de eerste vorst zich inzet? Los de puzzel op, plaats de letters uit de groene vakjes over naar het rooster en stuur de oplossing naar Bond Beter Leefmilieu, Milieurama-puzzel, Twekerkenstraat 47, 1000 Brussel. Of mail het ons: hostmaster@bblv.be.

Deze maand hebben we een dubbel prijzenpakket: 'Een toekomst voor de otter' en 'Nature Morte'.

Dirk Serneels

Voorzichtig bevochtigen	Plastieksoort (afk.)	Gebak Binnenvaartuig	Cadmium Werkelijk	Siersteen Ingenieur	Stakingbreker Autokenteken van Ierland
Maken					
Grootvader	Drankgelegenheid Voertuig			Invasie Smart	
		Deel v/d hals Tijdelijk gebruik			Viaktemaat Flauw
Sterke drank Bouwmateriaal		Schoenvorm Orgaan			Valscherm-springer
			Deel v/h oor Drinkgerei		Eenheid van vermogen (afk.) Gelooftshuis
Vereist Keurmerk			Hoofdstad van Senegal Minuscule slipje		
	Verharde huid Gezang			Zuid-Amerikaans land Belgische rivier	
Oude lengtemaat Smeermiddel		Venster Een zekere		Italiaanse televisie Zangstem	
		Guilt Doctor			Muzieknoet
Zwemvogel Hulp priester			Uitwas aan planten		Lidwoord

Oplossing van het vorige nummer:
BIOTECHNOLOGIE

E						R
---	--	--	--	--	--	---

advertentie

Is uw vuilniszak ook aan afvallen toe?

Wist u dat het een klein kunstje is om uw vuilniszak te vierendelen?

Gebruikt glas en papier worden grondstoffen, groente-, fruit en tuinafval wordt compost en ook heel wat ander afval krijgt een tweede leven. Een evolutie die we alleen maar kunnen toejuichen!

Toch blijft er nog afval over en vele kleintjes maken één grote afvalberg. Met een boodschappentas vermijdt je alvast plastic zakjes, een boterhamendoos betekent afvalarm lunchen en onverpakte groenten en fruit zijn pas echt puur natuur.

De OVAM bracht een aantal tips rond afvalvoorkoming samen in een gratis brochure die u kan aanvragen bij uw gemeente, intercommunale of bij de OVAM zelf. Zo vermagert uw vuilniszak in een mum van tijd, want ...

Kan. De Deckerstraat 22-26, 2800 Mechelen. Tel.: 015/284.284. Fax: 015/20.32.75, website: <http://www.ovam.be>

Wie AFVAL vermijdt, moet het niet kwijt

Tijdschrift 'de Koevoet' bereikt de bewuste consument

'de Koevoet' opent perspectieven voor wie op zoek is naar meer kwaliteit in zijn of haar leven.

Als abonnee krijg je vijfmaal per

jaar een tijdschrift in de bus dat je op weg helpt naar een duurzame levensstijl. De vinger aan de pols van de nieuwste ontwikkelingen in milieusparend huishouden en duurzaam (ver)bouwen.

Een losse greep uit de onderwerptrommel van de laatste jaargang: biologische voeding, natuurverven, duurzame vloerbe-

kleding, natuurreizen, ecologisch koken en tafelen, de tuin, energiezuinig wonen, zelf regenwater zuiveren, een zonnecollector op je dak, groene denkers, natuurhout, het composttoilet, fietsen, milieuvriendelijke PC's, ecologische renovatie van rijwoningen, onthaasting, wandelvakanties, windenergie, groenteabonnement, bouwteams, ecolabels, biotechnologie, kleinschalige waterzuivering, vlees- en visdossiers, permacultuur ...

Een abonnement kost 600 BEF. Contacteer ons voor een gratis proefnummer. Bellen mag, faxen kan, mailen is mogelijk.

de Koevoet, tijdschrift voor een duurzame levensstijl,
Blijde Inkomststraat 109, 3000 Leuven,
tel. 016/23.26.49, fax 016/22.21.31,
e-mail: de.koevoet@planetinternet.be

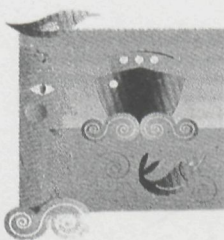
DE MILIEUBOOT

Educatief varen in 2000

Vanaf het komende voorjaar neemt de Milieuboot, in opdracht en met steun van Aminal, een duik in de Limburgse en Antwerpse binnenwateren met educatieve boottochten voor jongeren én volwassenen. De volgende kanalen worden onder de loep genomen: de Zuid-Willemsvaart, het Albertkanaal, het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen, het Kanaal Dessel-Schoten, het Netekanaal en het Kanaal Bocholt-Herentals. De tochten vinden plaats van 13 maart tot en met 22 juni en in het najaar van 07 september tot en met 20 oktober.

Tijdens de tocht, die maximaal 3 uur duurt, kom je in contact met water in al haar facetten. Op het dek maak je kennis met de WATERweg, die verschillende functies heeft: water voor vervoer van goederen en personen, water voor afvoer van afval, water als bron voor drinkwater en levend water met waterdieren en -planten. Benedendeks wordt de waterkwaliteit bepaald. Vervolgens rondt een algemene evaluatie van het kanaal het programma af, opdat je na de tocht op een andere manier naar water kijkt en milieubewust met het goedej omspringt.

De deelnameprijs is dezelfde tijdens de weekends als op schooldagen: jongeren onder de 18 betalen 50 BEF en volwassenen 150 BEF.

Educatieve Milieuboottochten

Voor meer informatie omtrent de specifieke trajecten en data en voor inschrijvingen en folderaanvragen (gratis) kan je contact opnemen met **De Milieuboot**, Korte Nieuwstraat 12, 9300 Aalst, tel. 053/72.94.20, fax 053/78.40.15, e-mail: info@milieuboot.be

Bioschakels:

een initiatief van Velt voor de biologische landbouw ...

Velt wil de biologische landbouw en het Biogarantielabel

actief blijven promoten en ondersteunen. Na de adresgids "Biologisch Vlaanderen in een Notendop", zet Velt nu ook individuele leden in om de informatie nog accurater bij de consument te brengen. Zij worden 'bioschakels' in een netwerk over gans Vlaanderen, dat door Velt wordt ondersteund. Bioschakels engageren zich op vrijwillige basis als plaatselijk aanspreekpunt over de biologische landbouw. Zij geven consumenten in hun omgeving op een klantvriendelijke wijze gerichte informatie. Veel consumenten weten immers nog weinig over biologische producten. Daarnaast nemen de bioschakels deel aan sensibiliseringsactiviteiten voor ecologische consumptie en biologische landbouw, bijvoorbeeld in de Week van de Biologische Landbouw. Bioschakels zijn op de hoogte van het reilen en zeilen in de biologische sector, hebben een goede bio-productkennis en willen zich

profilieren rond ecologisch consumeren.

De eerstvolgende cursus bioschakels vindt plaats in Limburg in het voorjaar van 2000. Daarna komen de overige provincies aan bod: Antwerpen (najaar 2000), Vlaams-Brabant (voorjaar 2001) en West-Vlaanderen (najaar 2001). Nadien zorgen opvolgingsbijeenkomsten ervoor dat de bioschakels "bij" blijven.

Deelnemingsvoorwaarden: interesse voor de biologische landbouw (een grondige voorkennis is geen vereiste), Velt-leden betalen 3.000 BEF, niet-leden 3.700 BEF en worden automatisch lid van Velt, het aantal inschrijvingen is beperkt (deelnemers uit Limburg en Nederland krijgen voorrang), uiterste inschrijvingsdatum is 15 januari 2000.

Wie meer over de cursus wil te weten komen, is best present op de informatieavond op maandag 13 december 1999 om 20u in het Cultureel Centrum van Genk. Of vraag de folder met het concrete programma bij Christel Grieten of Nadia Tahon op Velt-secretariaat.

Vereniging voor Ecologische Leef- en Teeltwijze (Velt) vzw, Uitbreidingstraat 392c, 2600 Berchem, tel. 03/281.74.75, fax 03/281.74.76, e-mail: velt@village.uunet.be. Het programma vind je ook op de website: <http://gallery.uunet.be/velt>

Beleid: een evaluatie

Op 15 december organiseert De Wielewaal een info-avond rond het actuele natuur- en milieubeleid. Bedoeling is een inventaris op te maken, twee jaar en een regering verder na het van kracht worden van het natuurdecreet. De aandacht zal vooral uitgaan naar de evoluties in het beleid, de ondertussen verschenen nieuwe

decreten en het belang hiervan voor natuur en milieu. Afspraak in het Onze-Lieve-Vrouw-Centrum, lokaal 13, Ninoofsesteenweg 7, 1500 Halle, vanaf 20u.

De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout, tel. 014/47.29.50, fax 014/47.29.51, e-mail: info@wielewaal.be

VERANTWOORD OMGAAN MET AFVAL

Daar engageren wij ons voor.

Voor elke afvalsoort biedt Indaver een optimale oplossing. Telkens met een maximale zorg voor het milieu. Altijd veilig en economisch verantwoord. Daarvoor staat Indaver borg.

Wij geven meerwaarde aan afval.

Indaver respecteert de prioriteiten van het Vlaamse afvalbeleid. Indaver wint waardevolle grondstoffen, energie en afgewerkte producten uit afval. Bovendien zorgt Indaver voor een veilige verwerking en opslag van afvalstoffen.

Kwaliteit, knowhow en service zijn onze troeven.

Indaver volgt de technologische ontwikkelingen op de voet en past steeds de Best Beschikbare Technologie toe. De knowhow van de medewerkers en de zorg voor kwaliteit garanderen een vlotte dienstverlening.

We streven naar een duurzame samenwerking.

Indaver is een betrouwbare partner voor bedrijven en openbare besturen. Ook op internationaal vlak ontwikkelt Indaver steeds meer activiteiten.

SAMEN PAKKEN WE HET AFVAL AAN